འབྲུག་གི་བཟོ་རིག་བཅུ་གསུམ་གྱི་རྣམ་གྲངས་ལ་དཔྱད་པའི་གཏམ།

DOI: https://doi.org/10.17102/rigzoedjournal.clcs.rub.2.005

བཅུད་དོན།

བཟོ་རིག་འདི་ འབྲུག་གི་ལམ་སྲོལ་དང་འབྲེལ་བའི་སྒྲུ་རྩལ་གལ་ཅན་ཅིག་ཨིན་རུང་ བཟོ་རིག་གི་རྣམ་གྲངས་རྩེ་སྲོལ་ལུ་ མི་སྡེ་ནང་ལུ་གཅིག་མཚུངས་མེད་པའི་དཀའ་ངལ་ཅིག་སྦྲེ་ཆགས་ཏེ་འདུག། ཡིག་ཆ་ཚུ་དང་འཁྲིལཝ་ད་ རྣམ་གྲངས་རྩིས་ཐངས་མ་འདྲཝ་ལེ་ཤ་ཡོདཔ་ལས་ ཁུངས་བཙན་ཞིབ་འཚོལ་འདི་ནང་ཆོས་འབྱུང་རྒྱལ་རབས་དང་འབྲེལ་བའི་རྩོམ་བྲིས་དང་ ཞལ་འཛོམས་གྲོས་བཅུད་ལ་སོགས་པ་ཚད་ལྡན་གྱི་ཡིག་ཆ་ཚུ་ལུ་ཁུངས་གཏུགས་ཏེ་ འབྲུག་གི་བཟོ་རིག་གི་འབྱུང་ཁུངས་དང་ རྣམ་གྲངས་ལུ་དབྱེ་དཔྱད་འབད་དེ་ཡོད། ཞིབ་འཚོལ་གྱི་གནས་སྡུད་དབྱེ་དཔྱད་དང་འཁྲིལ་བ་ཅིན་ རྒྱལ་ཁབ་ནང་ལུ་ བཟོ་རིག་གི་རིག་རྩལ་འདི་ ནང་ཆོས་མ་དར་བའི་ཧེ་མ་མོན་ཡུལ་སྦྲེ་གནས་པའི་དུས་སྐབས་ལས་རང་ཡོད་པའི་ཁར་དུས་རབས་བདུན་པ་ལས་ཡར་དྲག་སོང་ཡོདཔ་མ་ཚད་ དམིགས་ལས་གྱིས་ རྒྱལ་སྲས་བསྟན་འཛིན་རབ་རྒྱས་ཀྱི་སྐབས་ལུ་ བཟོ་རིག་གི་བསྟན་པ་རྒྱ་ཆེ་དྲག་སྦྲེ་དར་ཁྱབ་འགྱོ་ནུག། དེ་བཟུམ་སྦྲེ་ དེའི་སྐབས་ལུ་བཟོ་རིག་གི་རྣམ་གྲངས་བརྩིས་སྲོལ་ཚུ་ཡོད་རུང་ བཟོ་རིག་བཅུ་གསུམ་ངོས་འཛིན་གནང་ཡོད་པའི་ལོ་རྒྱུས་མ་གསལཝ་ལས་ གནད་དོན་འདི་གི་ཐོག་ལུ་དཔྱད་ཞིབ་འབད་མི་འདི་གིས་ དུས་མཐུན་གྱི་རྣམ་གྲངས་གསལ་སྟོན་འབད་ནི་ལུ་ལྷན་ཐབས་འབདཔ་མ་ཚད་ རྒྱལ་ཁབ་ཀྱི་ལམ་སྲོལ་གལ་གནད་ཅན་ཅིག་ཨིན་པའི་བདེན་ཁུངས་གཟང་ཚུགས།

གཙོ་ཚིག། བཟོ་རིག། བཅུ་གསུམ། ཀང་གྲངས། རྣམ་གྲངས། སྒྲུ་རྩལ།

ངོ་སྤྲོད།

བཟོ་རིག་འདི་ ཆོས་སྲིད་ཀྱི་བྱ་སྒོ་ནང་ལུ་མཁོ་བའི་ལམ་སྲོལ་ཅིག་ཨིནམ་མ་ཚད་ རང་མགོ་རང་དྲོངས་ཀྱི་ལམ་མཐོང་ཚུགས་པའི་སྒྱུ་རྩལ་ཅིག་ཡང་ཨིན། འདི་ཡང་ རྒྱལ་ཁབ་འདི་མོན་པ་སྦེ་གནས་པའི་སྐབས་ལས་ ཟས་གོས་ཀྱི་རིགས་གཙོ་བོ་ བཟོ་རིག་ལུ་བརྟེན་བསྟུད་ཡོདཔ་ད་ ཤུལ་ལས་ ཆོས་སྲིད་དང་འབྲེལ་བའི་སྒྱུ་རྩལ་རིགས་ཡར་འཕེལ་སོང་སྟེ་ འདི་ལུ་རྣམ་གྲངས་རྩིས་ཐངས་ཚུ་ཡང་མ་འདྲཝ་ལེ་ཤ་ཅིག་བྱུང་ནུག།

བཟོ་རིག་གི་རྣམ་གྲངས་འདི་ལུ་ ཛེ་ངག་དབང་ལྷུན་གྲུབ་ (༡༦༧༠-༡༧༣༠) (བསྟན་འཛིན་རབ་རྒྱས་རྣམ་ཐར། ༢༠༠༥) དང་ པཎ་ཆེན་བསྟན་འཛིན་ཆོས་རྒྱལ་ (༡༧༠༡-༡༧༦༧) (འཇམ་མགོན་སྨོན་མཐའི་ཕྲེང་བ་ ༢༠༠༤) རྣམ་གཉིས་ཀྱིས་ བརྒྱད་ཐོ་བཀོད་འབད་དེ་ཡོདཔ་ད། འབྲུག་རྣམ་རྒྱལ་དང་སློབ་དཔོན་ནག་མདོག་ (དེབ་ཐེར་དཔྱོད་ལྡན་དགྱེས་པའི་དོ་ཤལ། ༢༠༡༧ དང་ འབྲུག་དཀར་པོ། ༡༩༢༥) གཉིས་ཀྱིས་ བཟོ་རིག་རྣམ་གྲངས་དགུ་སྦེ་བརྩིས་ཏེ་འདུག། དེ་ལས་ རིམ་པ་བཞིན་དུ་ མི་གི་དགོས་མཁོའི་འཕེལ་རིམ་ལས་བརྟེན་ བཟོ་རིག་བཅུ་གསུམ་ཟེར་བའི་ཐ་སྙད་དར་ཁྱབ་འགྱོ་མི་དང་བསྟུན་ དྲག་ཤོས་ཤིང་མཁར་བླམ་དང་ རྒྱལ་ཡོངས་བཟོ་རིག་སློབ་སྦྱོང་དབང་འཛིན་ (ཞལ་འཛོམས་གྲོས་བཅུད་ཟིན་བྲིས། ༢༠༠༠) དང་ མཁན་པོ་ཕུན་ཚོགས་བཀྲ་ཤིས་ (འབྲུག་གི་བཟོ་རིག་བཅུ་གསུམ་གྱི་བཤད་པ་མཁས་པའི་དགའ་སྟོན། ༢༠༠༣) ལྷུང་རྡོ་རྗེ་ (འབྲུག་གི་ཁྱིམ་བཟོའི་རྣམ་བཤད། ༢༠༠༩) ཐིམ་ཕུག་བཟོ་རིག་བཅུ་གསུམ་སྤྱིལ་ཁང་(སྤྱིལ་ཁང་གི་སྲིད་བྱུས་ལམ་སྟོན་ལག་དེབ། ༢༠༡༦) ཚུ་གིས་ རང་སོའི་ཐུགས་དགོངས་དང་འཁྲིལ་ བཟོ་རིག་བཅུ་གསུམ་གྱི་རྣམ་གྲངས་གཏན་འབེབས་འབད་ཡོད་རུང་ དེ་ཚུ་ཤོ་མཚུངསམ་ཅིག་མ་ཐོནམ་པས། ཡིག་ཆ་ལུ་ཁུངས་གཏུགས་ཏེ་འབད་བའི་ ཁུངས་བཙན་ཞིབ་འཚོལ་འདི་ནང་ བརྗོད་དོན་གཙོ་བོ་ (༡) འབྲུག་རྒྱལ་ཁབ་ནང་བཟོ་རིག་གི་འབྱུང་ཁུངས། (༢) ནང་པའི་རིག་གཞུང་ལས་བཤད་པའི་བཟོ་རིག་གི་རྣམ་གྲངས། (༣) འབྲུག་རྒྱལ་གསུམ་པའི་སྔ་གོང་ལུ་བཤད་སྲོལ་ཡོད་པའི་བཟོ་རིག་གི་རྣམ་གྲངས། (༤) འབྲུག་རྒྱལ་གསུམ་པའི་སྐུ་རིང་ལུ་བྱུང་བའི་བཟོ་རིག་གི་རྣམ་གྲངས་བཅས་དོན་ཚན་བཞི་གི་ཐོག་ལུ་ གྲོས་བསྡུར་དང་གྲུབ་འབྲས་ཚུ་གསལ་སྟོན་འབད་དེ་ཡོད། འདི་གིས་ བཟོ་རིག་གི་འབྱུང་

ཁུངས་སྒྲི་དང་ སྔོན་བྱུང་བཟོ་རིག་གི་རྣམ་གྲངས་ལ་འཕེལ་རིམ་གྱི་གནས་སྟངས་དང་ ཕྱིས་བྱུང་བཟོ་རིག་བཅུ་གསུམ་གྱི་རྣམ་གྲངས་འདོད་ཚུལ་མ་འདྲ་ཚུ་ལ་བརྟེན་པའི་ དུས་མཐུན་གྱི་རྣམ་གྲངས་གསལ་སྟོན་འབད་ནི་དང་ གལ་གནད་ཅན་གྱི་ལམ་སྲོལ་འདི་གི་ཤེས་ཡོན་སྤྲོད་ཐབས་ལུ་དམིགས་བཏད་བསྐྱེད་དེ་ཡོད།

རྩོམ་རིག་བསྐྱར་ཞིབ།

བཟོ་རིག་ ཟེར་མི་འདི་ མི་གི་རྣམ་དཔྱོད་ལུ་བརྟེན་ཏེ་འཚོ་བའི་དགོས་མཁོ་དང་སྒྱུ་རྩལ་མཚོན་ཐབས་ཀྱི་ཆེད་དུ་གསར་སྐྲུན་འབད་བའི་ཅ་དངོས་བཟོ་བཀོད་ཀྱི་རྣམ་གཞག་ལུ་སླབ་ཨིན་པས (སློབ་ལམ་ཚིག་མཛོད་ཆེན་མོ། ༢༠༡༢)། སྒྱུ་རྩལ་འདི་ འབྲུག་རྒྱལ་ཁབ་ནང་ལུ་དར་ཁྱབ་བྱུང་སྟེ་ཡོདཔ་ལས་ གནད་དོན་འདི་ཏ་གོ་ནིའི་དོན་ལུ་ འོག་གི་གནད་དོན་ཚུ་བསྐྱར་ཞིབ་འབད་དེ་ཡོད།

འབྲུག་ལུ་བཟོ་རིག་འབྱུང་ཚུལ།

འབྲུག་དཀར་པོ་ (༡༩༢༨) དང་འཁྲིལ་བ་ཅིན་ རྒྱལ་ཁབ་ནང་ལུ་ བཟོ་རིག་གི་རིག་རྩལ་འདི་ ནང་ཆོས་མ་དར་བའི་ཧེ་མ་ མོན་ཡུལ་སྦེ་སྡོདཔའི་དུས་སྐབས་ལས་རང་ཡོདཔ་སྦེ་བཀོད་དེ་འདུག། མ་ཧེ་བཀའ་འབུམ། (༢༠༠༥) ཅན་མ་དང་། འབྲུག་གསལ་བའི་སྒྲོན་མེ་ (༡༩༩༩) ལྟར་དུ་འབད་རུང་ དུས་རབས་བདུན་པའི་ནང་ལུ་ ཆོས་རྒྱལ་སྲོང་བཙན་སྒམ་པོ་གིས་ མཐའ་འདུལ་ཡང་འདུལ་གྱི་གཙུག་ལག་ཁང་བརྒྱ་དང་རྩ་བརྒྱད་བཞེངས་གནངམ་ད་དུས་མཉམ་ སྤ་རོ་སྐྱིད་ཆུ་ལྷ་ཁང་དང་ བུམ་ཐང་བྱམས་པ་ལྷ་ཁང་གཉིས་བཞེངས་གནངམ་ལས་ཚུར་ རྒྱལ་ཁབ་ནང་ལུ་དར་ཁྱབ་ཆེ་དྲག་ཡོདཔ་སྦེ་བཀོད་དེ་འདུག།

བཟོ་རིག་གི་རྣམ་གྲངས།

བཟོ་རིག་གི་རྣམ་གྲངས་རྩིས་ཐངས་ཀྱི་ལུགས་མ་འདྲཝ་ལེ་ཤ་བཀོད་དེ་འདུག། དེ་ཡང་ མ་ཧེ་བཀའ་འབུམ་ (༢༠༠༥) ནང་ལུ་འབད་བ་ཅིན་ རྒྱ་བལ་གཉིས་ལས་བཟོ་ཁྱད་དྲུག་ཅུ་ཐམ་པ་བོད་ལུ་གདན་དྲངས་པའི་ལོ་རྒྱུས་ཡོདཔ་ད། པདྨ་བཀའི་ཐང་ཡིག་ (ལོ་མེད། ཤོག་གྲངས་ ༡༢༧-༡༢༢) ལྟར་དུ་འབད་བ་ཅིན་ བཟོ་རིག་ཁག་བཅུ་བཞི་གསལ་སྟོན་འབད་དེ་འདུག། དེ་བཟུམ་སྦེ་ མི་ཕམ་བཀའ་འབུམ་ (༢༠༡༥) ནང་ལུ་ སྲོས་སྦྱོར་ལས་འགོ་བཙུགས་ཏེ་ ངོ་མཚར་འཕྲུལ་བཟོ་ཚུན་འབདཔ་ད་ རྣམ་གྲངས་

བཙོ་ལྷ་སྨྲེ་བཞག་སྟེ་ཡོད་པ་ད་ བོད་བརྒྱུད་ནང་བསྟན་ལྷ་ཚོགས་ཆེན་མོ་ (༢༠༠༡) ནང་ལྟ་བཙུ་ཐམ་དང་། བཟོ་གནས་སྒྲ་རྩེའི་རྒྱ་ཐིགས་ (༡༩༩༩ ཤོག་གྲངས་ ༢༤༢) དང་ ཚངས་སྲས་བཞད་པའི་སྒྲ་དབྱངས་ (༢༠༠༥ ཤོག་གྲངས་ ༥) ནང་ལྟ་ "སྒྱུ་རྩལ་དྲུག་ཅུ་རྩ་བཞི་ལ་ཐུན་མོང་མ་ཡིན་པ་དང་། ཐུན་མོང་བའི་སྒྱུ་རྩལ་གྱི་རིགས་གཉིས་ལས། ཕྱི་མ་ལའང་འདྲེན་ཚུལ་འགའ་རེ་ཡོད་ཀྱང་ཡོངས་གྲགས་ལྟར་ན། སྒྱུ་རྩལ་དང་། ཡི་གེ་དང་། གོམས་སྟབས་སོགས" ལ་སོགས་པ་སུམ་ཅུ་བརྩེས་མི་ཚུ་ སྤྱིར་བཏང་ ཧི་མ་ལ་ཡའི་རི་རྒྱུད་ཀྱི་རིག་གཞུང་ནང་ལྟ་ཡོངས་གྲགས་སྨྲེ་གསལ་བའི་རྣམ་གྲངས་ཚུ་ཨིན་པས།

དེ་བཟུམ་སྨྲེ་ འབྲུག་རྒྱལ་ཁབ་ནང་འབད་རུང་ འབྲུག་རྒྱལ་གསུམ་པའི་སྐུ་གོང་ལྟ་བཟོ་རིག་རྣམ་གྲངས་བརྒྱད། དགུ། བཅུ་གཅིག་ལ་སོགས་པ་མ་འདྲཔ་བརྩིས་སྲོལ་བྱུང་ནུག། བསྟན་འཛིན་རབ་རྒྱས་རྣམ་ཐར་ (༢༠༠༥) ནང་ལྟ་ བཟོ་རིག་རྣམ་གྲངས་བརྒྱད་བཀོད་དེ་ཡོདཔ་མ་ཚད། ལྷོའི་ཆོས་འབྱུང་ (༢༠༠༩) ནང་ལྟ་ཡང་ རྣམ་གྲངས་བརྒྱད་བཀོད་ཡོད་མི་ནང་ལྟ་ འཇིམ་བཟོ་འདི་ལྟ་ ལྷ་བཟོ་དང་། སྤྲོས་བཟོའི་མིང་གཞན་ཚག་པ་ཟེར་བའི་ཐ་སྙད་སོ་སོ་བཀོད་མི་གཉིས་ཨིན་པས། དེ་བཟུམ་སྨྲེ་ དེབ་ཐེར་དཔྱོད་ལྡན་དགྱེས་པའི་དོ་ཤལ་ (༢༠༡༧) ནང་ལྟ་ འབྲུག་རྣམ་རྒྱལ་གྱིས་ ཐིམ་ཕྱོང་མེ་མཆོད་བཞེས་མི་དེ་ བཟོ་རིག་སྟེ་དགུ་བཙུགས་ཏེ་ ལོག་གསར་བཞེངས་འབད་ཡོདཔ་སྨྲེ་བཀོད་མི་དང་། འབྲུག་དཀར་པོ་ (༡༩༢༨) ནང་ལྟ་ རྣམ་གྲངས་དགུ་དང་ བཅུ་གཅིག་སྨྲེ་ཁག་གཉིས་བཀོད་དེ་འདུག། དེ་ཚུ་བཟོ་རིག་བཅུ་གསུམ་གྱི་རྣམ་གཞག་མ་བྱུང་པའི་ཧེ་མ་ རྣམ་གྲངས་ཁག་སོ་སོ་སྨྲེ་བཀོད་དེ་ཡོད་པའི་སྒྲུབ་བྱེད་ཅིག་ཨིན།

བཟོ་རིག་བཅུ་གསུམ་གྱི་རྣམ་གྲངས་ཐད་ལས་འབད་རུང་ འབྲུག་དཀར་པོ་ (༡༩༢༨) ནང་ལྟ་ སྤྱི་ལོ་༡༩༧༡ ཐིམ་ཕུག་ལྟ་ ལྷ་བྲིས་སློབ་གྲྭའམ་སྔོན་སྲོལ་བཟོ་རིག་སློབ་གྲྭ་གཞི་བཙུགས་གནངམ་ལས་ཚུར་ བཟོ་རིག་བཅུ་གསུམ་གྱི་ཐ་སྙད་འདི་ཆགས་ཏེ་ཡོད་རུང་རྣམ་གྲངས་ཚུ་བཀོད་དེ་མིན་འདུག། སྤྱི་ལོ་༢༠༠༠ ལྟ་ རྒྱལ་ཡོངས་བཟོ་རིག་སློབ་སྦྱོང་དབང་འཛིན་གྱིས་ བཟོ་རིག་བཅུ་གསུམ་གྱི་གྲོས་བསྡུར་ཞལ་འཛོམས་ཐེངས་དང་པ་ཚོགས་པའི་སྐབས་ དྲག་ཤོས་ ཤིང་མཁར་བླམ་གྱིས་ བཟོ་རིག་བཅུ་གསུམ་གྱི་རྣམ་གྲངས་གཏན་འབེབས་འབད་མི་དེ་གུ་གཞི་བཞག་སྟེ་ ཚོགས་དམངས་མོས་མཐུན་ཐོག་ ད་རུང་ བཟོ་རིག་བཅུ་

གསུམ་གྱི་ཐོ་དང་ གོ་རིམ་གསར་བསྒྲིགས་ཅིག་གནང་ནུག། དེ་བཟུམ་སྦེ་ མཁན་པོ་ཕུན་ཚོགས་བཀྲ་ཤིས་ (༢༠༠༣) ཀྱིས་ བཟོ་རིག་བཅུ་གསུམ་གྱི་རྣམ་གྲངས་ཅིག་ཐོ་བཀོད་གནང་སྟེ་ཡོདཔ་ད། སྤྱི་ལོ་༢༠༡༥ ལུ་ ཐིམ་ཕུ་བཟོ་རིག་བཅུ་གསུམ་སློབ་ཁང་གིས་ རྣམ་གྲངས་ཅིག་ངོས་འཛིན་འབད་མི་འདི་ ཁོང་རའི་སྲིད་བྱུས་ལམ་སྟོན་ལག་དེབ་ནང་ལུ་བཀོད་དེ་འདུག། ཅང་དོ་རྗེ་ (༢༠༠༩) གིས་ བཟོ་རིག་བཅུ་གསུམ་ངོ་སྤྲོད་འབད་དེ་ཡོདཔ་མ་ཚད་ ད་རུང་མི་སྡེ་ནང་ལུ་བཟོ་རིག་ཁག་བཅུ་བདུན་ལག་ལེན་འཐབ་བཞིན་དུ་ཡོདཔ་སྦེ་ཡང་བཀོད་དེ་འདུག། རྣམ་གྲངས་ཚུ་ག་དེ་འབད་བརྩིས་རུང་གཅིག་མཚུངས་ཅིག་རྩ་ལས་མ་བྱུང་པས།

མདོར་བསྡུ་བ་ཅིན་ འབྲུག་ལུ་བཟོ་རིག་བྱུང་རྩུལ་དང་ བཟོ་རིག་གི་རྣམ་གྲངས་བཤད་ཐངས་མ་འདྲཝ་ཚུ་ལུ་དབྱེ་ཞིབ་འབད་བལྟཝ་ད་ བཟོ་རིག་བཅུ་གསུམ་ཟེར་མི་འདི་ གཞན་ལུ་བརྗོད་སྲོལ་མེདཔ་ད་ སྔར་བྱུང་གི་ཐ་སྙད་ཅིག་ཡང་མེནམ་ལས་ དུས་ཕྱིས་སུ་བྱུང་བའི་འབྲུག་གི་ཐུན་མོང་མ་ཡིན་པའི་བཟོ་རིག་ལམ་སྲོལ་གྱི་ཐ་སྙད་ཅིག་ཨིནམ་སྦེ་ཤེས་ཚུགས་པས། ཨིན་རུང་ བཟོ་རིག་རྣམ་གྲངས་བཅུ་གསུམ་སྦེ་བརྩིཝ་ད་ གཙུག་སྡེ་ཁག་དང་ ཞིབ་འཚོལ་པ་རང་སོའི་དགོངས་འཆར་དང་འཁྲིལ་སོ་སོ་ངོས་འཛིན་འབད་མིའི་གནད་དོན་ཚུ་བསྐྱར་ཞིབ་འབད་དེ་ཡོད།

ཞིབ་འཚོལ་ཐབས་ལམ།

བཟོ་རིག་བཅུ་གསུམ་གྱི་ཐ་སྙད་བཤད་སྲོལ་མ་བྱུང་བའི་ཧེ་མ་ བཟོ་རིག་གི་རྣམ་གྲངས་བརྩིས་སྲོལ་མ་འདྲཝ་ཡོད་པའི་ཁར་ ཐ་སྙད་འདི་བྱུང་བའི་ཤུལ་ལུ་ཡང་ རྣམ་གྲངས་ངོས་འཛིན་འབད་ཐངས་སོ་སོ་ཡོདཔ་བཞིན་དུ་ གནད་དོན་གཏིང་ཟབ་སྦེ་ཏ་གོ་ནིའི་དོན་ལུ་ ཡིག་ཆ་ཚུ་ནང་བཤད་པའི་ནང་དོན་ལུ་བརྟག་དཔྱད་འབད་དེ་ག་བསྡུར་འབད་དགོཔ་ལས་ ཞིབ་འཚལ་འདི་ནང་ ཁུངས་བཙན་ཐབས་ལམ་ལུ་བརྟེན་པའི་ འགྲེལ་བཤད་ཞིབ་འཚོལ་གཙོ་བོ་སྦེ་ལག་ལེན་འཐབ་སྟེ་ཡོད།

གནས་སྡུད་བསྡུ་ལེན་འདི་ ཡིག་ཆ་དབྱེ་དཔྱད་དང་དྲི་བ་དྲིས་ལན་ཐོག་འབད་དེ་ཡོད། འདི་ཡང་ དོན་ཚན་དང་འབྲེལ་བའི་ཡིག་ཆ། འགྲེལ་པ། ཟིན་བྲིས། རྣམ་ཐར། རྩོམ་བྲིས་ཀྱི་རིགས་ཚུ་དབྱེ་ཞིབ་དང་ ག་

བསྡུར་འབད་དེ་བསྡུ་ལེན་འབད་ཡི། ཡིག་ཆ་ནང་ཡོད་པའི་གནད་དོན་དང་ མི་སྡེ་ནང་ངག་རྒྱུན་སྲི་བཤད་སྲོལ་ཡོད་པའི་གནད་དོན་ཚུ་གི་དོན་ལུ་ དགོས་ལྡན་དཔེ་ཚད་དེ་ལག་ལེན་འཐབ་སྟེ་ དོན་ཚན་འདི་ལུ་འབྲེལ་ཡོད་ཀྱི་མི་དོམ་ཚུ་གདམ་འཐུ་འབད་དེ་ རིམ་སྒྲིག་ཆ་ཅམ་གྱི་དྲི་བའི་ ཐོག་ལས་ཡང་གནས་སྡུད་བསྡུ་ལེན་འབད་ཡི།

གནས་སྡུད་དབྱེ་དཔྱད་ཀྱི་ཐད་ དྲི་བ་དྲིས་ལན་དང་ཡིག་ཆ་དབྱེ་དཔྱད་འབད་དེ་ བསྡུ་ལེན་འབད་ཡོད་པའི་གནས་སྡུད་ཚུ་ ནང་དོན་དབྱེ་དཔྱད་ཐབས་ལམ་དང་ ཡིག་ཆ་དབྱེ་དཔྱད་ཐབས་ལམ་གཉིས་གཙོ་བོ་སྲི་ལག་ལེན་འཐབ་སྟེ་ཡོད། གནས་སྡུད་ནང་ལུ་ དོན་ཚན། བསམ་ཚུལ་དང་ གོ་དོན་ལ་སོགས་པའི་སྤྱིར་བཏང་གི་བརྗོད་དོན་དབྱེ་ཞིབ་འབད་དགོས་པ་ལས་ བརྗོད་དོན་དབྱེ་དཔྱད་དང་། མི་ཚུ་གིས་བཤད་པའི་ལོ་རྒྱུས་དང་བསམ་འཆར་ཚུ་དབྱེ་དཔྱད་འབད་བའི་གྲུབ་འབྲས་ཚུ་ འབྲེལ་བཤད་ཀྱི་ཐོག་ལས་གསལ་སྟོན་འབད་དེ་ཡོད།

ཞིབ་འཚོལ་གྲོས་བསྡུར།

འབྲུག་རྒྱལ་ཁབ་ནང་བཟོ་རིག་གི་འབྱུང་ཁུངས།

འབྲུག་རྒྱལ་ཁབ་ནང་བཟོ་རིག་འདི་ ཧེ་མ་ལས་རིམ་པ་བཞིན་དུ་དར་ཡོདཔ་ཨིན་པས། དེ་ཡང་ འབྲུག་དཀར་པོ་དང་འཁྲིལ་བ་ཅིན་ འབྲུག་གི་རྒྱལ་ཁབ་འདི་ སྔོན་གྱི་དུས་སུ་མོན་པ་ཨིནམ་སྲི་བཞེད་ཚུལ་ཐུན་མོང་ཨིནམ་ལས་ མོན་པའི་འཚོ་བ་སྐྱེལ་ཐངས་ ཤ་ཁྲག་ལུ་ལོངས་སྤྱོདཔ་ལས་ ལག་ཆ་ཡང་ རྡོ་དང་གྱི་ཅུ། དུག་མདའ་ཚུ་དང་། སྣོ་ཆག་སྐྱུདཔ་གིས་འཐག་པའི་གོ་ལ་དང་། སྤུ་ཚར་དང་སྲ་སྨྱུག་ལས་འཐག་པའི་སྤུ་རིས། བང་ཅུང་། ལག་ཅུང་ལ་སོགས་པའི་ཉེར་སྤྱོད་ལག་ལེན་འཐབ་སྟེ་བསྡད་ཡོདཔ་སྲི་གསལ་མི་ཚུ་མངོན་ན་ བཟོ་རིག་ལག་རྩལ་ལུ་བསྟེན་བསྡད་པའི་ལོ་རྒྱུས་ཨིན་པས (༡༩༢༦)། ད་རུང་ མ་ཧེ་བཀའ་འབུམ་ (༢༠༠༥) ཅན་མ་ལྟར་དུ་འབད་བ་ཅིན་ དུས་རབས་བདུན་པའི་ནང་ལུ་ ཆོས་རྒྱལ་སྲོང་བཙན་སྒམ་པོ་གིས་ མཐའ་འདུལ་ཡང་འདུལ་གྱི་གཙུག་ལག་ཁང་ བརྒྱ་དང་རྩ་བརྒྱད་བཞེངས་གནངམ་ད་དུས་མཉམ་ སྤ་རོ་སྐྱིད་ཆུ་ལྷ་ཁང་དང་ བུམ་ཐང་བྱམས་པ་ལྷ་ཁང་གཉིས་བཞེངས་ཏེ་ བཟོ་རིག་སྒྱུ་རྩལ་ལས་བསྒྲུབས་པའི་རྟེན་དང་བརྟེན་པ་བཅས་ ད་ལྟོ་ཡང་མིག་གིས་མཐལ་ཡུལ་ཡོདཔ་སྲི་བཀོད་དེ་འདུག། དེ་ལུ་

ISSN No: *E-ISSN (2959-8273) P-ISSN (2959-8265)*

ལྟ་སྟེ་འབད་རུང་ རྒྱལ་ཁབ་ནང་ སྨྱུ་རྩལ་བཟོ་རིག་འདི་ ཧེ་མ་ལས་ཡོདཔ་ཨིནམ་ཤེས་ཚུགས་པས།

དེ་བཟུམ་སྦེ་ འབྲུག་གསལ་བའི་སྒྲོན་མེ་ (༡༨༨༩) ལྟར་དུ་འབད་བ་ཅིན་ དུས་རབས་བརྒྱད་པའི་ནང་ལུ་ གུ་རུ་པདྨ་འབྱུང་གནས་ཀྱི་མཚོད་ཡོན་ རྒྱལ་པོ་སིནྡྷུ་ར་ཛ་གིས་ ཕོ་བྲང་དགུ་ཐོག་ཅན་ནང་ གདན་འདྲེན་ཞུ་སྟེ་བཞུགས་པའི་ལོ་རྒྱུས་དང་། འདི་གི་ཤུལ་ལས་ རྒྱལ་པོ་ཁྲི་ཁ་ར་ཐོད་འབབས་འཁོར་དང་བཅས་པ་ སྦས་ཡུལ་མཁན་པ་ལྗོངས་ལུ་ ཕོ་བྲང་རྒྱ་ཕིབ་ཀྱི་ཐོག་དང་བཅས་རིན་པོ་ཆེའི་རྩེ་དང་ སྒོ་སྒྲིག་སྒོ་མང་ རྒྱ་མཐོང་རབ་གསལ་དང་བཅས་བརྩིགས་ཏེ་བཞུགས་ཡོདཔ་མ་ཚད་ ལྷ་སྲས་གཙང་མ་བྱོན་ཏེ་རིགས་དང་གདུང་གི་ཆོ་ག་སྤེལ་ཏེ་ དེའི་མི་བརྒྱུད་ཀྱིས་ ཤར་ཕྱོགས་སུ་ རྒྱལ་མཁར་ལེ་ཤ་བརྩིགས་ཏེ་བཞུགས་ཡོདཔ་སྦེ་བཀོད་དེ་འདུག། སློབ་དཔོན་གནག་མདོག་ (༡༨༢༦) གིས་འབད་བ་ཅིན་ དུས་རབས་བཅུ་གཉིས་པའི་ནང་ གཏེར་སྟོན་གུ་རུ་ཆོས་ཀྱི་དབང་ཕྱུག་དང་ རྟོགས་ལྡན་ཕ་ཇོ་འབྲུག་སྒོམ་ཞིག་པོ། ནླམ་ཁག་ལྷ་གིས་ལྷ་ཁང་དགོན་སྡེ་ཚུ་བཞེངས་ཏེ་བཞུགསཔ་མ་ཚད་ དུས་རབས་བཅོ་ལྔ་པ་ སྤྱི་ལོ་༡༩༠༠-༡༩༣༣ ཅམ་ལུ་ རྒྱལ་བ་ཀློང་ཆེན་རབ་འབྱམས་བྱོན་ཏེ་གླིང་བརྒྱད་ཕྱག་བཏབ་གནང་ཡོདཔ་སྦེ་བཀོད་ནུག།

དེ་ལས་ ཐང་སྟོང་རྒྱལ་པོ་གིས་ ལྕགས་ཀྱི་གཏེར་ཁ་བཞེས་ཏེ་ མགར་བཟོ་རིག་པའི་སྲོལ་གཏོད་གནང་ཡོདཔ་སྦེ་བཀོད་དེ་ཡོདཔ་ད་ པདྨ་གླིང་པའི་རྣམ་ཐར་ནང་ “དེ་ནས་ལོ་དགུ་ལོན་པའི་དུས་སུ། ཨ་མི་ལ་ མགར་བ་བསླབས་པས་ཚོགས་མེད་པར་ཤེས་ཤིང་། དེ་དུས་ཡོན་ཏན་ཡང་། ལྕགས་བརྡུང་བ་དང་། བུད་མེད་ཀྱི་ལག་རྩེ་སྐོར་བརྡུང་བ་དང་། གོ་བཟོ། ཤིང་བཟོ། རྡོ་བཟོ་ལ་སོགས་པ་ཆེ་ལེར་ཤེས།” ཟེར་བཀོད་མི་དང་འཁྲིལ་བ་ཅིན་ དུས་རབས་བཅོ་ལྔ་པའི་ནང་ གཏེར་སྟོན་པདྨ་གླིང་པ་མཆོག་གིས་ བཟོ་རིག་གི་ཕྱག་ལཱ་ཚུ་གནང་ཡོདཔ་སྦེ་བཀོད་དེ་འདུག་(༢༠༡༥ ཤོག་གྲངས་ ༡༠༠)། ལོ་རྒྱུས་དེ་ཚུ་ལུ་བལྟ་བ་ཅིན་ རྒྱལ་ཁབ་ནང་ལུ་ ཁྱིམ་བཟོ་དང་འཛིམ་བཟོ། ལྷ་བྲིས། ཁྱིམ་གྱི་ཚོན་རྩེ་བཏང་ནི། གོ་ལ་འཐག་ནི། ཤིང་བཟོ་དང་ རྡོ་བཟོའི་ལམ་སྲོལ་ཚུ་ དུས་སྐབས་དེ་ལས་ཡོདཔ་ཨིནམ་ངེས་ཤེས་འདྲོངས་ཚུགས་པས།

རྒྱལ་ཁབ་ནང་ལུ་ བཟོ་རིག་གི་སྐྱེ་འགོ་ཐོག་གཞི་བཙུགས་གནང་མིའི་ཐད་ལུ་ དེབ་ཐེར་དཔྱོད་ལྡན་དགྱེས་

པའི་དོ་ཤལ་དང་འཁྲིལ་བ་ཅིན་ སྤྱི་ལོ་༡༨༩༠ ལོ་ལུ་ ཞབས་དྲུང་གིས་ བསྟན་འཛིན་འབྲུག་རྒྱས་ལུ་ ཕྱག་མཛོད་ཆེན་མོའི་གོ་གནས་གནང་ཞིནམ་ལས་ཚུར་ སྡེ་སྲིད་དེ་གིས་ མཐུ་ཆེན་བླ་མའི་བཀའ་དགོངས་དང་འཁྲིལ་ ནང་དགེ་འདུན་པའི་ཆོས་སྲིད་ཀྱི་རྣམ་གཞག། ཕྱི་འཇིག་རྟེན་གྱི་རྒྱལ་སྲིད་རྣམ་གཞག་གི་སྲོལ་རྒྱུན་ཚུ་དང་། ལྷག་པར་དུ་ ལག་ཤེས་བཟོ་རིག་གི་སྡེ་ཚོག་མར་གཞི་བཙུགས་གནང་ཡོདཔ་སྦེ་བཀོད་དེ་འདུག་(༢༠༡༧)།

མ་གཞི་ ཆོས་འབྱུང་སྙོན་མཐའི་འཕྲེང་བ་ནང་ ཆོས་རྗེ་ལ་སྟོན་པ་གིས་ བཟོ་གྲྭ་ཚོག་མ་གཞི་བཙུགས་གནང་ཡོདཔ་སྦེ་བཀོད་དེ་ཡོད་རུང་(༢༠༠༩ ཤོག་གྲངས་ ༢༣༩) དུས་ཚིགས་ཀྱི་ཁྱད་པར་དང་ ཕྱག་འཁན་དང་མཛད་ཤུལ་ལ་སོགས་པ་ག་ཅིའི་ཐད་ལས་དཔྱད་རུང་ བཟོ་གྲྭ་ཚོག་མ་གཞིབཙུགས་གནང་མི་སྡེ་སྲིད་བསྟན་འཛིན་འབྲུག་རྒྱས་དེ་ར་ཨིནམ་ཏ་གོ་ཚུགས་པས།

ནང་པའི་རིག་གཞུང་ལས་བཤད་པའི་བཟོ་རིག་གི་རྣམ་གྲངས།

བཟོ་རིག་གི་རྣམ་གྲངས་བཅུ་ནིའི་ལམ་སྲོལ་འདི་ ནང་པའི་རིག་གཞུང་དང་འབྲེལ་བའི་ཡིག་ཆ་ཁག་ནང་བཤད་དེ་འདུག། དེ་ཡང་ མ་ཧེ་བཀའ་འབུམ་ (༢༠༠༥) ལྟར་དུ་འབད་བ་ཅིན་ དུས་རབས་བདུན་པའི་སྐབས་ བོད་རྒྱལ་ཁམས་ནང་ རྒྱ་བལ་གཉིས་ལས་བཟོ་ཁྱད་དྲུག་ཅུ་ཐམ་པ་གདན་དྲངས་པའི་ལོ་རྒྱུས་གསལ་མི་ནང་ལུ་ བཟོ་རིག་གི་རྣམ་གྲངས་འདི་དང་འདི་ཨིན་ཟེར་བའི་ཐོ་ཁ་གསལ་སྦེ་བཀོད་དེ་མེད་རུང་ དུས་རབས་བརྒྱད་པའི་ནང་ལུ་ གུ་རུ་རིན་པོ་ཆེ་གིས་རྣམ་གྲངས་འདི་བཅིས་ཏེ་འདུག། དེ་ཡང་ པདྨ་བཀའི་ཐང་ཡིག་ (ལོ་མེད། ཤོག་གྲངས་ ༡༤༧-༡༤༤) "གསེར་འགྱུར་རྩི་དང་རིན་པོ་ཆེ་ཡི་བཟོ། །ལྷ་བཟོ་གོས་བཟོ་ཤིང་བཟོ་རྩི་བཟོ་དང་། །དངུལ་བཟོ་ཟངས་བཟོ་ལྕགས་བཟོ་རྡོ་བཟོ་དང་། །ཐག་དང་ལྷམ་དང་ཞ་དང་ལུགས་དང་ལས། །ཤེས་བྱའི་རིགས་སུ་གྱུར་པ་ཐམས་ཅད་བསླབས། །" ཟེར་བཟོ་རིག་རྣམ་གྲངས་བཅུ་བཞི་ཡོདཔ་སྦེ་བཀོད་དེ་འདུག།

དེ་བཟུམ་སྦེ་ མི་ཕམ་རིན་པོ་ཆེ་ (༢༠༡༥ ཤོག་གྲངས་ ༦༦-༡༢༨) གིས་

སྦྲོས་སྦྱོར། སྣག་ཚ། ཤོག་བུ་བཟོ་ཚུལ། ཡི་གེའམ་འཕྲུལ་ཡིག་བྲི་ཚུལ། གསེར་འདུལ། དངུལ་

འདུལ། ཟངས་འདུལ། ཚོན་སྦྱོར། རྒྱ་ཚོས་ལག་ལེན། ཚོན་མདངས་སྦྱར་ཚུལ། རས་གཞི་བཟོ་ཐབས། དར་རས་སྣམ་བུ་ཚོས་བྱེད་ལུགས། མི་བཞུ་བའི་རིན་པོ་ཆེའི་རིགས་ཀྱི་གསར་བཟོ། རི་མོ་བརྟོད་པའི་ཐབས་ཀྱི་བཟོ། ངོ་མཚར་འཕྲུལ་བཟོ་ ཟེར་བཟོ་རིག་རྣམ་གྲངས་བཅོ་ལྔ་སྒྲི་བརྩིས་ཏེ་འདུག།

ད་རུང་ བོད་བརྒྱུད་ནང་བསྟན་ལྷ་ཚོགས་ཆེན་མོ་ནང་

འཐག་པའི་བཟོ་དང་གཅིག། ཉི་ཚོང་བྱ་བའི་བཟོ་དང་གཉིས། རྒྱལ་པོའི་ཞབས་འབྲིང་བྱ་བའི་བཟོ་དང་གསུམ། ཡི་གེ་དང་། རྩིས་དང་། ཤེད་པ་དགོད་པ་དང་། གྲངས་དང་། ལག་རྩིས་ཀྱི་བཟོ་དང་བཞི། ལྟས་སུ་ལྟ་བའི་བཟོ་དང་ལྔ། བློ་གྲོས་ཀྱི་བཟོ་དང་དྲུག། འབུར་གྱི་བཟོ་དང་བདུན། བསྲེའི་བཟོ་དང་བརྒྱད། སྣམ་བུ་བྱ་བའི་བཟོ་དང་དགུ། སྦྱར་བའི་བཟོ་དང་བཅུའོ། །ཟེར་བཟོ་རིག་

རྣམ་གྲངས་བཅུ་ཐམ་སྒྲི་གསུངས་མི་ནང་ལུ་མ་འདུས་པའི་རིག་གནས་མེདཔ་སྒྲི་བཀོད་དེ་འདུག་(༢༠༠༡ ཤོག་གྲངས་ ༡༡༡༥)། ད་རུང་ བཟོ་གནས་སྐྲ་རྩེའི་ཆུ་ཐིགས་ (༡༩༩༩) དང་ ཚངས་སྲས་བཞད་པའི་སྒྲ་དབྱངས་ (༢༠༠༥) ལྟར་དུ་འབད་བ་ཅིན་ སྒྱུ་རྩལ་དྲུག་ཅུ་རྩ་བཞི་ལུ་ ཐུན་མོང་མ་ཡིན་པ་དང་། ཐུན་མོང་གི་སྒྱུ་རྩལ་རིགས་གཉིས་ལས་ ཤུལ་མམ་འདི་ལུ་ རྣམ་གྲངས་རྩིས་ཐངས་དུམ་གྲ་རེ་སོ་སོ་ཡོད་རུང་ ཡོངས་གྲགས་ལུ་སྒྱུ་རྩལ། ཡི་གུ། གོམས་སྟབས་ལ་སོགས་པ་བཟོ་རིག་གི་ཁོངས་སུ་གཏོགས་པ་སུམ་ཅུ་ཡོདཔ་སྒྲི་བཤད་དེ་འདུག། དེ་བཟུམ་སྒྲི་ སློན་ལམ་ཚིག་མཛོད་ཆེན་མོ་ (༢༠༡༢) ནང་ལུ་ཡང་

ཡི་གེ། ལག་རྩལ། གྲངས། རྩིས་ཆེན། ཐོར་ཚུགས། གོམ་སྟབས། ལྕགས་ཀྱུས་སྒྱུར་ཐབས། རལ་གྲིའི་ཐབས། ཞགས་པ་གདབ་པ། མདའ་བོ་ཆེ་འཕེན་པ། མདུན་དུ་བསྣུར་བ། ཕྱིར་བསྣུར་བ། བཅད་པ། དྲལ་བ། དབུག་པ། རྒྱང་ནས་ཕོག་པ། སྒྲ་གྲག་པར་འཕོག་པ། གནད་དུ་འཕོག་པ། མི་འཚོར་བར་འཕོག་པ། ཚབས་ཆེ་བར་འཕོག་པ། མཆོངས་པ། གྱད་ཀྱི་འཛིན་སྟངས། བང་། རྒྱལ། བརྒྱལ་བ། གླང་པོ་ཆེའི་གཉའ་ཞོན་པ། རྟ་ལ་ཞོན་པ། ཤིང་རྟའི་བཟོ་ཐབས། མདའ་གཞུའི་བཟོ་ཐབས། གྱད་སྟོབས་དང་བཅས་སུམ་ཅུ་འདི་ སྒྱུ་རྩལ་དྲུག་བཅུ་རེ་བཞི་གི་ནང་

གསེས་ཡིན་ནམ་སྙམ་འཁོད་དེ་ཡོད་མི་ཚུ་ ནང་པའི་རིག་གཞུང་ཚུ་ནང་བགྲངས་ཡོད་པའི་རྣམ་གྲངས་ཚུ་ཡིན་རུང་ དེ་ཚུ་ འབྲུག་གི་སྒྲུ་རྩལ་བཟོ་རིག་དང་འབྲེལ་བ་ཆེནམོ་ཅིག་མིན་འདུག།

འབྲུག་རྒྱལ་གསུམ་པའི་སྤྱི་གོང་ལུ་བཤད་སྲོལ་ཡོད་པའི་བཟོ་རིག་གི་རྣམ་གྲངས།

བཟོ་རིག་བརྒྱད་རྩིས་ཚུལ།

འབྲུག་རྒྱལ་གསུམ་པའི་སྤྱི་གོང་ལུ་ འབྲུག་ལུ་ མཁས་པ་རང་རང་སོ་སོའི་དགོངས་བཞེད་དང་བསྟུན་ བཟོ་རིག་གི་རྣམ་གྲངས་རྩིས་ཚུལ་སོ་སོ་སྦྲི་འདུག། དེ་ཡང་ སྤྱིར་བཏང་ བསྟན་འཛིན་རབ་རྒྱས་རྣམ་ཐར་ནང་ "གསོ་རིག་གི་སྡེ་དང་། ལྷ་རིས་པའི་སྡེ་དང་། འཇིམ་བཟོ་པའི་སྡེ་དང༌། རྩིས་པའི་སྡེ་དང་། དྲུང་ཡིག་པའི་སྡེ་གཉིས་དང་། པར་པའི་སྡེ་དང་། གསེར་ཤོག་པའི་སྡེ་དང་། ཚག་པའི་སྡེ་" ཟེར་རྣམ་གྲངས་བརྒྱད་བཀོད་དེ་འདུག་(༢༠༠༥ ཤོག་གྲངས་ ༩༧༥)། ཡིན་རུང་ རྣམ་ཐར་འདི་གི་གནད་དོན་གཞན་མི་ནང་ལུ་ འཚེམ་འདྲུབ། འདལ་བཟོ། ཤིང་བཟོ། རྡོ་བཀོའི་རིག་རྩལ་ཚུ་ཡང་དེ་བསྒང་ལས་ཡོདཔ་སྦྲི་བཀོད་དེ་འདུག་(ཤོག་གྲངས་༨༨-༢༦༩)།

དེ་བཟུམ་སྦྲི་ པཎ་ཆེན་བསྟན་འཛིན་ཆོས་རྒྱལ་གྱིས་ "ལྷ་བཟོ། ལྷ་བྲིས། ཡིག་བཟོ། གསོ་རིག རྩིས་རིག པར་པ། ཤིང་བཟོ་དང་སྤྲོས་བཀོ" བཅས་བཟོ་རིག་རྣམ་གྲངས་བརྒྱད་བཀོད་དེ་འདུག་(༢༠༠༩ ཤོག་གྲངས་ ༢༤༨-༢༨༢)། འདི་ནང་ལུ་ འཇིམ་བཟོའི་མིང་གཞན་ "ལྷ་བཟོ" ཟེར་དམིགས་བསལ་སྦྲི་བཀོད་དེ་ཡོད་ མིའི་ཐད་ སློབ་ལམ་ཚིག་མཛོད་ཆེན་མོ་ (༢༠༡༤) ལྟར་དུ་འབད་བ་ཅིན་ གསེར་འདམ་ལ་སོགས་པའི་རྒྱུ་ཆས་འདྲ་མིན་ལག་ལེན་འཐབ་སྟེ་ལྷ་སྐུ་བཟོ་མིའི་རིག་རྩལ་ལུ་ལྷ་བཟོ་དང་ ལྷ་བཟོ་མི་ མི་འདི་ལུ་ལྷ་བཟོ་བ་ཟེར་བཀོད་དེ་ཡོདཔ་ལས་ ལྷ་བཟོ་དང་འཇིམ་བཟོ་གཉིས་རིག་རྩལ་གཅིག་ཡིནམ་འདི་ལས་བརྟེན་རྟོགས་ཚུགས་པས།

བཟོ་རིག་དགུ་རྩིས་ཚུལ།

སྤྱི་ལོ་༡༧༨༧ ལུ་ སྡེ་སྲིད་ཁྲི་རབས་ཉི་ཤུ་རྩ་གཉིས་པ་ འབྲུག་རྣམ་རྒྱལ་གྱིས་ བཟོ་རིག་སྡེ་དགུའི་སྲོལ་བཙུགས་གནང་ནུག། དེ་ཡང་ དེབ་ཐེར་དཔྱོད་ལྡན་དགྱེས་པའི་དོ་ཤལ་ (༢༠༡༧ ཤོག་གྲངས་ ༥༧༨) ལས་ "གསོ་བ་རིག་པའི་སྡེ། ལྷ་རིས་པའི་སྡེ། འཇིམ་བཟོ་པའི་སྡེ། རྩིས་པའི་སྡེ། ཡིག་རིས་པའི་སྡེ། ཚེམ་དྲུབ་པའི་སྡེ། པར་པའི་སྡེ། གསེར་ཤོག་པའི་སྡེ། དངུལ་བཟོ་པའི་སྡེ།" བཅས་དགུ་ཨིནམ་སྦྲེ་བཀོད་དེ་འདུག། དེབ་ཐེར་ནང་ "དངུལ་བཟོ" སྦྲེ་བཀོད་དེ་ཡོད་མི་འདི་ བསྟན་འཛིན་རབ་རྒྱས་རྣམ་ཐར་ (༢༠༠༥) ནང་ལུ་ "ཚག་པ" ཟེར་བཀོད་དེ་ཡོདཔ་དང་ པཎ་ཆེན་བསྟན་འཛིན་ཆོས་རྒྱལ་གྱིས་ "སྤྲོས་བཟོ" ཟེར་བཀོད་དེ་ཡོད་རུང་ དེ་གསུམ་དོན་གཅིག་མིང་གི་རྣམ་གྲངས་ཨིན་མས། དེ་ཡང་ སློན་ལམ་ཚིག་མཛོད་ཆེན་མོ་ (༢༠༡༤) དང་འཁྲིལ་བ་ཅིན་ རྒྱུ་གསེར། དངུལ། ཟངས། ལྕགས་ལ་སོགས་པའི་ཐོག་ཁར་རི་མོ་བརྐོ་མི་ལུ་ཚག་པ་ཟེར་གོ་དོན་འགྲེལ་ཏེ་ཡོདཔ་ལས་ རྒྱུ་ཡི་ཆ་ལས་དངུལ་བཟོ་པའི་སྡེ་ཟེརཕ་མ་གཏོགས་ འདི་གཉིས་རིག་རྩལ་གཅིག་ཨིན་མས།

དེ་བཟུམསྦྲེ་ འབྲུག་དཀར་པོ་ (༡༨༢༦ ཤོག་གྲངས་ ༢༣༥-༢༩༢) ནང་ "འཇིམ་བཟོ/ལྷ་བཟོ། ལྷ་བྲིས། ཡི་གེ། སྨན། རྩིས་དཀར་ནག། ཁྲིམ་བཟོ། གསེར་དངུལ། ལྕགས་བཟོ། འཚེམ་བཟོ/འཚེམ་འདྲུབ།" དང་བཅས་ རྣམ་གྲངས་དགུ་བཀོད་དེ་ཡོདཔ་མ་ཚད་ འཇིམ་བཟོ། ཛ་བཟོ། ལྕགས་བཟོ། དངུལ་བཟོ། ཤིང་བཟོ། རྡོ་བཟོ། ཕོར་བཟོ/གཞག་བཟོ། འཚེམ་བཟོ། ལྷ་བྲིས། ཤོག་བཟོ། པར་བརྐོས། བཅས་གྲངས་བཅུ་གཅིག་ ཁག་གཉིས་སྦྲེ་བཀོད་དེ་འདུག(༡༨༧༦ ཤོག་གྲངས་ ༥༢)།

གོང་གི་རྣམ་གྲངས་བཅུ་གཅིག་ནང་ལུ་ བསྟན་འཛིན་རབ་རྒྱས་རྣམ་ཐར་ (༢༠༠༥) དང་། ཆོས་འབྱུང་འཇམ་མགོན་སློན་མཐའི་འཕྲེང་བ་(༢༠༠༩) གཉིས་ནང་མེད་པའི་རིག་རྩལ་ "ཁྲིམ་བཟོ།" "ཛ་བཟོ།" "རྡོ་བཟོ།" དང་ "ཕོར་བཟོ" ཚུ་འཐེབ་བཀོད་དེ་ཡོད་མི་འདི་གིས་ འབྲུག་གི་བཟོ་རིག་རྣམ་གྲངས་ལུ་འཕེལ་རིམ་སོང་ཡོདཔ་མཚོན་ཚུགས་པས།

འབྲུག་རྒྱལ་གསུམ་པའི་སྐུ་རིང་ལུ་བྱུང་བའི་བཟོ་རིག་གི་རྣམ་གྲངས།

འབྲུག་རྒྱལགསུམ་པའི་སྐབས་བྱུང་ཡོད་པའི་བཟོ་རིག་རྣམ་གྲངས་འདི་ སློབ་དཔོན་གནག་མདོག་གིས་ འབད་བ་ཅིན་ སྤྱི་ལོ་༡༩༥༨ ལོ་ལུ་ འབྲུག་རྒྱལ་གསུམ་པ་གསེར་ཁྲི་གུ་ཕེབས་ཞིནམ་ལས་ རྒྱལ་ཁབ་ནང་ དཔལ་འབྱོར། ཤེས་རིག། བཟོ་རིག། ཚོང་དོན་ལ་སོགས་པའི་སྲིད་དོན་གྱི་བསྒྱུར་བ་སྤྲོམ་མཛད་གནང་ནུག་ཟེར་ཨིན་མས་ དེ་ཡང་ འབྲུག་དཀར་པོ་ (༡༩༢༦) ནང་ལུ་བཤད་མི་དང་འབྲེལ་བ་ཅིན་ མི་དབང་མཆོག་གིས་ འཛམ་སློབ་དཔལ་ལྡན་དང་ དམ་ཆོས་གཉིས་ལུ་བཀའ་གནང་སྟེ་ ཤར་ཕྱོགས་བཀྲིས་སྒང་ལུ་ འཛམ་བཟོའི་སློབ་གྲྭ་གཞི་བཙུགས་འབད་མི་དེ་ སྤྱི་ལོ་༡༩༧༡ ལུ་ ཐིམ་ཕུ་ལུ་སྤོ་བཤུད་འབད་དེ་ “ལྷ་བྲིས་སློབ་གྲྭ”འམ་ “སྔོན་སྲོལ་བཟོ་རིག་སློབ་གྲྭ་”སྦེ་བཟོ་གནང་ནུག། དེའི་སྐབས་ལུ་ བཟོ་རིག་སྤྱི་ཁྱབ་བསྐྲོས་སྲོལ་ཡང་བྱུང་ནུག་ དེའི་སྐབས་ ཁ་རྒྱུན་ལུ་ བཟོ་རིག་བཅུ་གསུམ་གྱི་ཐ་སྙད་འདི་བཤད་སྲོལ་ཡོད་རུང་ ཁུངས་ཐུབ་ཀྱི་ཡིག་ཆ་ཚུ་མེདཔ་ཨིན་མས། ཨིན་རུང་ སྤྱི་ལོ་༡༩༩༧ ལུ་ བཀྲ་ཤིས་གཡང་རྩེ་རིག་གནས་སྤེལ་ཁང་བཙུགས་མི་དེ་དང་ ཐིམ་ཕུ་ལུ་ཧེ་མ་ལས་གཞི་བཙུགས་འབད་ཡོད་མི་ ལྷ་བྲིས་སློབ་གྲྭ་གཉིས་ཆ་ སྤྱི་ལོ་༡༩༩༩ ལོ་ལས་ བཟོ་རིག་བཅུ་གསུམ་སྤེལ་ཁང་ལུ་མིང་གནས་བསྒྱུར་ཏེ་ བཟོ་རིག་སློབ་སྟོན་སློབ་སྦྱོང་གི་ལས་རིམ་འགོ་བཙུགས་ཞིནམ་ལས་ བཟོ་རིག་བཅུ་གསུམ་ཟེར་བའི་ཐ་སྙད་དར་ཁྱབ་འགྱོ་ནུག། དེ་ལས་ཚུར་ འབྲུག་གི་བཟོ་རིག་བཅུ་གསུམ་གྱི་རྣམ་གྲངས་ཐོ་བཀོད་དང་ དོན་ཚན་འདི་ལུ་ཞིབ་འཇུག་འབད་ནི་ཚུ་ཡང་འགོ་བཙུགས་ནུག།

བཟོ་རིག་བཅུ་གསུམ་གྱི་རྣམ་གྲངས་རྩིས་ཐངས་ལུ་ དུས་རིམ་དང་འབྲེལ་སོ་སོ་སྦེ་ཐོན་ཏེ་ཡོདཔ་ད་ རྣམ་གྲངས་དང་པ་བརྩིས་མི་ དྲག་ཤོས་ཤིང་མཁར་བླམ་ཨིན་པས། དེ་ཡང་ བཟོ་རིག་བཅུ་གསུམ་གྱི་གྲོས་བསྡུར་དང་པའི་གྲོས་བཅུད་ (༢༠༠༠) ནང་ལུ་ ཤེས་བྱའི་གནད་ཀུན་གསལ་བྱེད་ཡིག་བཟོ། ལྷ་བཟོ། འཛིམ་བཟོ། སྤྲོས་བཟོ། བླུགས་བཟོ། ཤིང་བཟོ། རྡོ་བཟོ། ལྕུགས་བཟོ། གཤག་བཟོ། ཐག་བཟོ། འཚེམ་བཟོ། ཚར་བཟོ། ཡིད་བཟོ། བཅས་བཅུ་གསུམ་ངོས་འཛིན་གནང་ནུག།

འདི་གི་འཕྲོ་མཐུད་ རྒྱལ་ཡོངས་བཟོ་རིག་སློབ་སྦྱོང་དབང་འཛིན་ (༢༠༠༠) གྱིས་ དྲག་ཤོས་ ཤིང་མཁར་བླམ་གིས་ངོས་འཛིན་གནང་མི་དེ་ལུ་གཞི་བཞག་སྟེ་ འོག་གི་རྣམ་གྲངས་ཚུ་ངོས་འཛིན་འབད་ནུག།

༡) ཡིག་བཟོ། (ལཉྩ། ཝརྟུ། དབུ་ཅན། དབུ་མེད། མགྱོགས་ཡིག།) ༢) ལྷ་བཟོ། ༣) འཇིམ་བཟོ། (ལྷ་བཟོ། འབགཔ་བཟོ།) ༤) ལྷུགས་བཟོ། (སྤྲུ་ལྷུགས། ཐེ་ལྷུགས།) ༥) སྤྲོས་རྐོ། (གསེར། དངུལ། ཟངས་། ལྕགས་སྤྲོས།) ༦) ཤིང་བཟོ། (སྤྲར་པ། ཁང་བཟོ། ཉེར་སྤྱོད།) ༧) འཚེམ་བཟོ། (འཚེམ་འདྲུབ། ལྷན་འདྲུབ། ཀོ་འཚེམ།) ༨) ཚར་བཟོ། (སྨྲ ' ལེབ། སྨྲ་རིལ། པ་ལང་། སྨྲང་ཅུང་། ལག་ཅུང་། གཟེབ། སྨྲིས་ཁུབ། མདའ་གཞུ་སོ་རེ།) ༩) ཤག་བཟོ། (བསེ་བཏང་ནི།) ༡༠) འཐག་བཟོ། (འཕྲུལ་འཐག། སྤྲང་འཐག།) ༡༡) རྫ་བཟོ། (པག་འཆམ་ནི་དང་གཞུང་བརྟུང་ནི།) ༡༢) ལྕགས་བཟོ། ༡༣) རྡོ་བཟོ། (བརྩིགས་བཟོ། རྡོ་བརྐོས)

རྫོང་ཁའི་ཚིག་མཛོད་ཆེན་མོ་ (༢༠༠༢) ནང་ལུ་འབད་བ་ཅིན་ ཡིག་བཟོ། ལྷ་བཟོ། འཇིམ་བཟོ། སྤྲོས་བརྐོ། ཤིང་བཟོ། ལུགས་བཟོ། འཚེམ་བཟོ། གཤག་བཟོ། ཚར་བཟོ། ཐགས་བཟོ། རྫ་བཟོ། ལྕགས་བཟོ་དང་བཅས་བཅུ་གསུམ་བཀོད་དེ་འདུག།

མཁན་པོ་ཕུན་ཚོགས་བཀྲ་ཤིས་ (༢༠༠༣) ཀྱིས་ ལྷ་བཟོ། འཇིམ་བཟོ། སྤྲར་བཟོ། ཡིག་བཟོ། འདལ་བཟོ། ལྷུགས་བཟོ། འཚེམ་བཟོ། ཐགས་བཟོ། ཤིང་བཟོ། རྡོ་བཟོ། ཚར་བཟོ། སྤྲོས་བཟོ། ལྕགས་བཟོའམ་མགར་བཟོ་དང་བཅས་བཅུ་གསུམ་སྣེ་བསྡེབས་བཞག་སྟེ་འདུག། དེ་ཡང་ཆོས་ཕྱོགས་དང་གཙོ་བོར་འབྲེལ་བའི་བཟོ་རིགས་བདུན་དང་། འཇིག་རྟེན་སྲིད་ཕྱོགས་དང་འབྲེལ་བའི་བཟོ་རིགས་དྲུག་བཅས་བསྡོམས་བཅུ་གསུམ་བཀོད་ནུག།

ཅང་རྡོ་རྗེ་ (༢༠༠༩) གིས་ ཁྱིམ་བཟོའི་རྣམ་བཤད་ནང་ལུ་བཀོད་དེ་ཡོད་པའི་ བཟོ་རིག་བཅུ་གསུམ་བོ་བཀོད་ཡང་

༡) ལྷ་བཟོ་ནང་ལུ་། (རི་མོ། ཡིག་བཟོ། ཚོན་སྦྱོར།) ༢) ལྷུགས་བཟོ་ནང་ལུ། (སྐྲུ་དང་ཅ་ཆས་སྣ་ཚོགས།) ༣) འཇིམ་བཟོ་ནང་ལུ། (གཏོར་བཟོ་དང་རྫ་བཟོ།) ༤) རྡོ་བཟོ་ནང་ལུ། (རྩིག་བཟོ་དང་གཞུང་བཟོ།) ༥) ཤིང་བཟོ་ནང་ལུ། (ཁྱིམ་བཟོ་དང་ཤིང་བཟོ་སྣ་ཚོགས།) ༦)

ཚོར་བཟོ་ནང་ལུ། (པ་ལང་། བང་ཅུང་། ལག་རྒྱུང་། བལ་ཁྱུག། རེད་བཏུལ། ཚང་ཤོག། ཇ་བཙག། མདའ་གཞུ། སོ་རེས།) ༧) སྤྱར་བཟོ་ནང་ལུ། (དཔེ་ཆ་པར་དང་རྡོ་ལྷ།) ༨) ཐགས་བཟོ་ནང་ལུ། (ཚེམ་དྲུབ། ལྷན་དྲུབ། ཐགས་རིགས་སྣ་ཚོགས།) ༩) སྦྱོས་བཟོ་ནང་ལུ། (གསེར། དངུལ། ཟངས།) ༡༠) འཚེམས་བཟོ་ནང་ལུ། (འཚེམ་རིགས་དང་ཀོ་བཟོ། འཚེམ་དྲུབ། ལྷན་དྲུབ།) ༡༡) གཤག་བཟོ་ནང་ལུ། (ཤིང་གི་མགོ་ཆས་སྣ་ཚོགས།) ༡༢) འདལ་བཟོ་ནང་ལུ། (ཤོག་རིགས་སྣ་ཚོགས།) ༡༣) མགར་བཟོ་ནང་ལུ། (ལྕགས་ཀྱི་རིགས།)

ཚུ་ཚུདཔ་སྦེ་འཁོད་དེ་འདུག།

དེ་བཟུམ་སྦེ་ ཐིམ་ཕུ་བཟོ་རིག་བཅུ་གསུམ་སློབ་ཁང་ (༢༠༡༦) གིས་ ཁོང་རའི་འདོད་ཚུལ་ལྟར་དུ་བཟོ་རིག་བཅུ་གསུམ་གྱི་རྣམ་གྲངས་ལོགས་སུ་ཅིག་སྦེ་བཀོད་དེ་འདུག། དེ་ཡང་

༡) ཡིག་བཟོ། (མགྱོགས་ཡིག། ཚུགས་ཡིག།) ༢) ལྷ་བཟོ། (རྡོ་ཚོན། ཤིང་ཚོན།) ༣) པ་ཏྲ། (འབགཔ་བཟོ། ཡིག་པར། རྡོ་ནག། གཤག་བཟོ།) ༤) བླུགས་བཟོ། (སྦྱི་བླུགས། བྱེ་བླུགས།) ༥) འཇིམ་བཟོ། (སྐུ་བཞེངས། རས་སྦྱར་འབགཔ། རྫ་བཟོ།) ༦) འཚེམ་བཟོ། (ཚེམ་འདྲུབ། ལྷན་འདྲུབ། བཙེམ་བཟོ། ཀོ་ཚེམ།) ༧) སྦྱོས་བཟོ། (གསེར། དངུལ། ཟངས། ལྕགས།) ༨) ཤིང་བཟོ། (ཁྱིམ་བཟོ། ཁང་ཆས།) ༩) ཚར་བཟོ། (ཚར་ཆས། སྦྲ་ལེབ།) ༡༠) རྩིག་བཟོ། (རྡོ་བཟོ། བྱང་བཟོ/སྤྱར་བཟོ།) ༡༡) ཐགས་བཟོ། (པང་ཐགས། འཕྲུལ་ཐགས།) ༡༢) མགར་བཟོ། (སོ་ནམས་ལག་ཆས། ལྕགས་ཟམ།) ༡༣) འདལ་བཟོ། (ཚར་ཤོག། རས་ཤོག།)

གྲུབ་འབྲས།

འབྲུག་ལུ་བཟོ་རིག་འབྱུང་ཁུངས་ཀྱི་ཐད་ལུ་ འབྲུག་དཀར་པོ་ (༡༩༨༦) དང་ མ་ཧེ་བཀའ་འབུམ། (༢༠༠༥) འབྲུག་གསལ་བའི་སྒྲོན་མེ་ (༡༩༩༤) པདྨ་གླིང་པའི་རྣམ་ཐར་ (༢༠༡༥) ཚུ་དང་འབྲེལ་བ་ཅིན་རྒྱལ་ཁབ་འདི་ མོན་ཡུལ་སྦེ་གནས་པའི་དུས་སྐབས་ལས་སྒྲུ་རྩལ་བཟོ་རིག་དར་བའི་ཤུལ་ རིམ་པ་བཞིན་དུ་ཡར་དྲག་སོང་ཡོདཔ་སྦེ་བཀོད་དེ་འདུག།

ནང་པའི་རིག་གཞུང་ལས་བཤད་པའི་བཟོ་རིག་གི་རྣམ་གྲངས་ལ། མ་ཧེ་བཀའ་འབུམ་ (༢༠༠༥) ནང་ལུ་བཟོ་ཁྱད་དྲུག་ཅུ་ཐམ་པ་དང་། པདྨ་བཀའི་ཐང་ཡིག་ (ལོ་མེད་) ནང་བཅུ་བཞི། མི་ཕམ་བཀའ་འབུམ་ (༢༠༡༥) ནང་ལུ་བཅོ་ལྔ། བོད་བརྒྱུད་ནང་བསྟན་ལྷ་ཚོགས་ཆེན་མོ་ (༢༠༠༡) ནང་བཅུ་ཐམ། བཟོ་གནས་སྐྲ་རྩེའི་ཆུ་ཐིགས་ (༡༨༨༩) དང་ ཚངས་སྲས་བཞད་པའི་སྒྲ་དབྱངས་ (༢༠༠༥) སྔོན་ལམ་ཚིག་མཛོད་ཆེན་མོ་ (༢༠༡༤) གསུམ་ནང་ལུ་ རྣམ་གྲངས་སུམ་ཅུ་སྟེ་བཤད་དེ་ཡོད་མི་ཚུ་ལུ་དཔྱད་པ་ཅིན་ དེའི་སྐབས་བཟོ་རིག་རྣམ་གྲངས་རྩིས་ཐངས་ལུ་ མཁས་པ་རང་རང་སོ་སོའི་དགོངས་བཞེད་དང་བསྟུན་བཀོད་ཡོདཔ་མ་གཏོགས་ གྲངས་ཁ་ལུ་ངེས་པ་མིན་འདུག།

རྒྱལ་ཁབ་ནང་ལུ་ འབྲུག་རྒྱལ་གསུམ་པའི་སྐུ་གོང་ལུ་བཤད་སྲོལ་ཡོད་པའི་བཟོ་རིག་གི་རྣམ་གྲངས་ཚུ་ཡང་ བསྟན་འཛིན་རབ་རྒྱས་རྣམ་ཐར་ (༢༠༠༥) དང་ ཆོས་འབྱུང་འཇམ་མགོན་སྔོན་མཐའི་ཕྲེང་བ་ (༢༠༠༩) གཉིས་ནང་ བརྒྱད་སྡེ་བཀོད་དེ་ཡོདཔ་ད་ དེབ་ཐེར་དཔྱོད་ལྡན་དགྱེས་པའི་དོ་ཤལ་(༢༠༡༧) འབྲུག་དཀར་པོ་ (༡༨༤༦) གཉིས་ནང་དགུ་ཤོ་མཚུངས་དང་ བཅུ་གཅིག་སྡེ་བཀོད་དེ་ཡོད་རུང་ འདི་ཡན་ཆད་འབྲུག་ལུ་དར་ཁྱབ་ཆེ་བའི་བཟོ་རིག་བཅུ་གསུམ་གྱི་རྣམ་གྲངས་བཀོད་སྲོལ་མ་བྱུང་པས།

འབྲུག་རྒྱལ་གསུམ་པའི་སྐུ་རིང་ལས་ བཟོ་རིག་བཅུ་གསུམ་གྱི་ཐ་སྙད་ཁ་རྒྱུན་སྦྲེ་སླབ་སྲོལ་བྱུང་སྟེ་ དེ་ལས་ཚུར་བཟོ་རིག་བཅུ་གསུམ་གྱི་རྣམ་གྲངས་ཐོ་བཀོད་འབད་ནི་དང་ འདི་ལུ་ཞིབ་འཇུག་འབད་ནི་འགོ་བཙུགས་ནུག། དེ་ཚུ་གི་གྲལ་ལས་ ཐོ་བཀོད་འབད་མི་དང་པ་ དྲག་ཤོས་ཤིང་མཁར་བླམ་དང་ རྒྱལ་ཡོངས་བཟོ་རིག་སློབ་སྤྱོད་དབང་འཛིན་ (༢༠༠༠) གཉིས་ཨིནམ་ད། འདི་གི་ཤུལ་ལས་ ཀུན་བཟང་འཕྲིན་ལས་ (༢༠༠༢) མཁན་པོ་ ཕུན་ཚོགས་བཀྲ་ཤིས་ (༢༠༠༣) ཅང་རྡོ་རྗེ་ (༢༠༠༩) ཐིམ་ཕུ་བཟོ་རིག་བཅུ་གསུམ་སྤེལ་ཁང་ (༢༠༡༦) ཚུ་གིས་ བཟོ་རིག་བཅུ་གསུམ་གྱི་རྣམ་གྲངས་སོ་སོ་བཀོད་མི་ཚུ་ལུ་དཔྱད་ཞིབ་དང་ག་བསྡུར་འབད་བའི་གནད་དོན་ འོག་ལུ་བཀོད་མི་ཚུ་ཨིན།

༡. ཡིག་བཟོ།

བཟོ་རིག་བཅུ་གསུམ་གྱི་གྲལ་ལས་དང་པ་ཡིག་བཟོ་འདི་ཨིན། ཨིན་རུང་ ཅང་རྡོ་རྗེ་ (༢༠༠༩) གིས་ ཡིག་བཟོ་འདི་ ལྷ་བཟོ་གི་ནང་གསེས་སྙེ་བཀོད་དེ་ཡོད་རུང་ ཡིག་བཟོ་དང་ལྷ་བཟོ་གཉིས་ རྒྱུ་དང་མཁོ་ཆས་ རིག་རྩལ་ཚུ་སོ་སོར་འབདཔ་ལས་འདི་ནང་འོས་འབབ་མི་མཐོང་པས། སྤྱིལ་ཁང་གི་སྲིད་བྱུས་ལས་སྔོན་ལག་དེབ་ (༢༠༡༦) དང་། ཅང་རྡོ་རྗེ་ (༢༠༠༩) གིས་ འདལ་བཟོ་འདི་ རྩ་བའི་བཟོ་རིག་གི་གྱལ་ཁར་བརྩིས་ཏེ་འདུག། འདལ་བཟོ་འདི་ཡིག་བྲིས་ཀྱི་མཁོ་ཆས་ཨིནམ་ལས་ ཡིག་བཟོའི་ནང་གསེས་སྙེ་བཀོད་པ་ལུ་མ་བཏུབ་ཅིག་མ་མཐོང་། ཧེ་མའི་མཁས་དབང་ཚུ་གིས་ ལཉྫ། ཝརྟུ། དབུ་ཅན། དབུ་མེད། མགྱོགས་ཡིག་ཚུ་ཡིག་བཟོའི་ནང་གསེས་སྙེ་བརྩིས་དོ་བཟུམ་ འདལ་བཟོ། སྨྱུག་བཟོ། སྣག་ཚ་ཚུ་ཡང་འདི་གི་ནང་གསེས་སྙེ་བརྩི་དགོཔ་འདུག།

༢. ལྷ་བྲིས།

ལྷ་བྲིས་ཟེར་མི་འདི་ ལྷའི་གཟུགས་རིས་འབྲི་བའི་བྱ་སྤྱོད་ཅིག་ལུ་སླབ་ཨིན། ལྷ་བྲིས་འདི་ལུ་ དྲག་ཤོས་ཤིང་མཁར་བླམ་དང་ རྒྱལ་ཡོངས་བཟོ་རིག་སློབ་སྦྱོང་དབང་འཛིན་ (༢༠༠༠)། དེ་བཟུམ་སྦེ་ རྫོང་ཁའི་ཚིག་མཛོད་ཆེན་མོ་ (༢༠༠༢) མཁན་པོ་ཕུན་ཚོགས་བཀྲ་ཤིས་ (༢༠༠༣) ཅང་རྡོ་རྗེ་ (༢༠༠༩) ཐིམ་ཕུ་བཟོ་རིག་བཅུ་གསུམ་སྤྱིལ་ཁང་ (༢༠༡༦) ཚུ་གིས་ ལྷ་བཟོ་ཟེར་བཀོད་དེ་འདུག། ཨིན་རུང་ བསྟན་འཛིན་རབ་རྒྱས་རྣམ་ཐར་ (༢༠༠༥) དང་། དེབ་ཐེར་དཔྱོད་ལྡན་དགྱེས་པའི་དོ་ཤལ་ (༢༠༡༧) ནང་ལུ་ལྷ་རིས་ཟེར་བཀོད་དེ་ཡོདཔ་ད། པཎ་ཆེན་བསྟན་འཛིན་ཆོས་རྒྱལ་ (༢༠༠༩) ལྷ་བྲིས་ ཟེར་བཀོད་དེ་འདུག། ཧི་མ་ལ་ཡི་རི་རྒྱུད་ནང་ལུ་ ལྷ་བྲིས་ཟེར་མི་འདི་ར་ཡོངས་གྲགས་ཡོདཔ་ལས་ ལྷ་བྲིས/ལྷ་རིས་ཟེར་བཞག་རུང་མ་བཏུབ་མིན་འདུག། དེ་བཟུམ་སྦེ་ ཐིམ་ཕུ་བཟོ་རིག་བཅུ་གསུམ་སྤྱིལ་ཁང་ (༢༠༡༦) གིས་ ལྷ་བྲིས་ཀྱི་ནང་གསེས་ རྡོ་ཚོན། ཤིང་ཚོན། གཉིས་དང་། ཅང་རྡོ་རྗེ་ (༢༠༠༩) གིས་ རི་མོ་དང་ཚོན་སྒྱུར་ཚུ་ ལྷ་བྲིས་ཀྱི་ནང་གསེས་སྙེ་བགྲངས་ཏེ་ཡོད་དོ་བཟུམ་ སྤོ་ཚོན་དང་ རིན་ཆེན་རིགས་འདུལ་གཉིས་ཡང་ ལྷ་བྲིས་དང་འབྲེལ་བ་ཡོདཔ་ལས་ འདི་གི་ནང་གསེས་སྙེ་བརྩི་དགོཔ་འདུག།

༣. འཛིམ་བཟོ/ལྷ་བཟོ།

འཛིམ་བཟོ་ལུ་ པཎ་ཆེན་བསྟན་འཛིན་ཆོས་རྒྱལ་ (༢༠༠༩) གྱིས་ ལྷ་བཟོ་ཟེར་བཀོད་མི་དེ་ འཛིམ་བཟོའི་མིང་གཞན་སྦྲི་ལག་ལེན་འཐབ་ཡོདཔ་ལས་ འཛིམ་བཟོ/ལྷ་བཟོ་ཟེར་བཞག་ནུང་མ་བདུབ་མ་མཐོང་། ཅང་རྡོ་རྗེ་ (༢༠༠༩) དང་། ཐིམ་ཕུ་བཟོ་རིག་བཅུ་གསུམ་སློབ་ཁང་ (༢༠༡༦) གིས་ འཛིམ་བཟོ་ནང་ལུ་ རྫ་བཟོ་བཀོད་དེ་འདུག། རྫ་བཟོ་དང་འཛིམ་བཟོ་གཉིས་ རིག་རྩལ་མ་འདྲཝ་མ་ཚད་ རྒྱུ་འབྲས་ཀྱི་ཁྱད་པར་ཡང་ཡོདཔ་ལས་ རྫ་བཟོ་འདི་ འཛིམ་བཟོའི་ནང་གསེས་སྦྲི་བཙེ་ནི་ལུ་འོས་འབབ་མ་མཐོང་། རྒྱལ་ཡོངས་བཟོ་རིག་སློབ་སྡེ་དབང་འཛིན་ (༢༠༠༠) དང་། ཐིམ་ཕུ་བཟོ་རིག་བཅུ་གསུམ་སློབ་ཁང་ (༢༠༡༦) གཉིས་ཀྱིས་ འབགཔ་བཟོ/རས་སྦྱར་འབགཔ་ འཛིམ་བཟོའི་ནང་གསེས་སྦྲི་བཙེས་མི་དང་། ད་རུང་ ཅང་རྡོ་རྗེ་ (༢༠༠༩) གིས་ གཏོར་བཟོ་བཀོད་མི་ཚུ་ འཛིམ་བཟོའི་རིག་རྩལ་དང་འབྲེལ་བ་ཡོདཔ་སྦྲི་མཐོང་ཡི། འདི་བཟུམ་སྦྲི་ "དཀར་རྒྱན"་ནམ་ "རྒྱན་བཟོ" སྐུ་ས་དང་རྩི་ས་གང་རུང་གིས་པ་ཏྲ་བཀོ་མི་ "ལྦེར་བཀོ" སྐུ་ས། འདལ་ཤོག། བྱིན་རླབས་དམ་རྫས་ཚུ་སྦྱོར་དགོ་པའི་ "བསྲེ་སྦྱོར།" ལྷ་ཤིང་སྨན་ཤིང་གི་ཕྱེ་དང་རྩི་སྦྱོར་ཏེ་བཟོ་བའི་ "སྤོས་བཟོའི" རིག་རྩལ་ཚུ་འཛིམ་བཟོ་དང་འབྲེལ་བ་ཡོདཔ་ལས་ འདི་གི་ནང་གསེས་སྦྲི་བགྲང་དགོཔ་འདུག།

༤. པ་ཏྲ/པར་བརྐོས།

པ་ཏྲ/པར་བརྐོས་ཟེར་མི་གཉིས་དོན་དག་གཅིག་ར་ཨིན། དྲག་ཤོས་ཤིང་མཁར་བླམ་ (༢༠༠༠) དང་། རྫོང་ཁའི་ཚིག་མཛོད་ཆེན་མོ་ (༢༠༠༣) ནང་ལུ་ པ་ཏྲ་འདི་ རྩ་བའི་བཟོ་རིག་བཅུ་གསུམ་གྱི་གྲལ་ཁར་བཀོད་དེ་མེདཔ་ད་ རྒྱལ་ཡོངས་བཟོ་རིག་སློབ་སྡེ་དབང་འཛིན་ (༢༠༠༠) གྱིས་ རིག་རྩལ་འདི་ ཤིང་བཟོའི་ནང་གསེས་སྦྲི་བཀོད་དེ་འདུག། བསྟན་འཛིན་རབ་རྒྱས་རྣམ་ཐར་ (༢༠༠༥) ནང་ལུ་ པར་པའི་སྦྲི། ཟེར་ཏེ་མ་ལས་སོ་སོ་སྦྲི་བཙེས་ཏེ་ཡོདཔ་ལས་ རྩ་བའི་བཟོ་རིག་སྦྲི་བཙེ་དགོཔ་འདུག། ཐིམ་ཕུ་བཟོ་རིག་བཅུ་གསུམ་སློབ་ཁང་ (༢༠༡༦) གིས་ པ་ཏྲ་ནང་ལུ་ གཤག་བཟོ་བཙུགས་མིའི་ཐད་ འདི་གཉིས་རིག་རྩལ་དང་ བཟོ་ཆས་ག་ཅི་གི་ཐད་ལས་འབད་ནུང་མ་འདྲཝ་ལས་ འོས་འབབ་ཅིག་མི་མཐོང་པས། ཅང་རྡོ་རྗེ་ (༢༠༠༩) དང་། ཐིམ་ཕུ་བཟོ་རིག་བཅུ་གསུམ་སློབ་ཁང་ (༢༠༡༦) གཉིས་ཀྱི་ པ་ཏྲའི་ནང་གསེས་

སྲེ་ འབགཔ་བཟོ། ཡིག་པར། རྡོ་ནག་རྩ་བཀོད་དོ་བཟུམ་སྲེ་ ཡིག་པར་དང་ཆ་འདྲ་བའི་ "སྤྲོག་པར" བཀོ་ཐངས་ཀྱི་རིག་རྩལ་ཡང་འདི་ནང་རྩུད་དགོཔ་འདུག།

༥. འཚེམ་བཟོ།

འཚེམ་བཟོ་འདི་ རྩ་བའི་བཟོ་རིག་ཨིནམ་སྲེ་ག་ར་གིས་ཁས་ལེན་འབདཔ་ཨིན་པས། རྒྱལ་ཡོངས་བཟོ་རིག་སློབ་སྦྱོང་དབང་འཛིན་ (༢༠༠༠) དང་། ཅང་རྡོ་རྗེ་ (༢༠༠༩) ཐིམ་ཕུ་བཟོ་རིག་བཅུ་གསུམ་སྤེལ་ཁང་ (༢༠༡༨) གསུམ་གྱིས་ ཚེམ་འདྲུབ། ལྷན་འདྲུབ། བཙེམ་བཟོ། ཀོ་ཚེམ་ཚུ་ འཚེམ་བཟོའི་ནང་གསེས་སྲེ་བརྩིས་ཏེ་ཡོདཔ་བཟུམ་སྲེ་ པདྨ་བཀའི་ཐང་ཡིག་ (ལོ་མེད་) ནང་ལུ་ གུ་རུ་རིན་པོ་ཆེ་གིས་གསུངས་མི་ ལྷམ་བཟོ་དང་ ཞྭ་བཟོ་ གཉིས་ཡང་འདི་གི་གྲངས་སུ་བརྩི་དགོཔ་འདུག།

༦. ཐྲིམ་བཟོ།

རྒྱལ་ཡོངས་བཟོ་རིག་སློབ་སྦྱོང་དབང་འཛིན་ (༢༠༠༠) དང་། ཅང་རྡོ་རྗེ་ (༢༠༠༩) དེ་བཟུམ་སྲེ་ ཐིམ་ཕུ་བཟོ་རིག་བཅུ་གསུམ་སྤེལ་ཁང་ (༢༠༡༨) བཅས་ཐུན་མོང་གིས་ ཐྲིམ་བཟོ་འདི་ ཤིང་བཟོའི་ནང་གསེས་སྲེ་བཀོད་དེ་ཡོདཔ་ད་ དེ་བཟུམ་སྲེ་ ཅང་རྡོ་རྗེ་ (༢༠༠༩) གིས་ རྡོ་བཟོ་རྩ་བའི་བཟོ་རིག་སྲེ་བགྲངས་ཏེ་ རྩིག་བཟོ་དང་གཞུང་བཟོ་ཚུ་ འདི་གི་ནང་གསེས་སྲེ་བཙུགས་ཏེ་འདུག། འདི་ཐད་ བསམ་ཞིབ་འབད་དགོཔ་གཅིགཔོ་འདི་ ཁང་ཐྲིམ་གཅིག་བརྐྱབ་དགོ་པ་ལུ་ རིག་རྩལ་ཚུ་ངེས་པར་དུ་དགོཔ་ལས་གང་ཟག་གཅིག་ལུ་ རིག་རྩལ་དེ་ཚུ་ག་ར་ཚང་དགོ་པའི་ལོ་རྒྱུས་མེན་པར་ གཙོ་བོ་འབྲེལ་བ་ཡོད་པའི་རྒྱུ་མཚན་གྱིས་ ཐྲིམ་བཟོ/ཁང་བཟོ་རྩ་བའི་བཟོ་རིག་སྲེ་བགྲངས་ཏེ་ གཞན་མི་ ཤིང་བཟོ། རྡོ་བཟོ། རྩིག་བཟོ། གཞུང་བཟོ་ཚུ་ཐྲིམ་བཟོའི་ནང་གསེས་སྲེ་བཞག་དགོཔ་འདུག།

༧. ལྷུགས་བཟོ/ལུགས་བཟོ།

ལྷུགས་བཟོ་འདི་ཡང་ རྩ་བའི་བཟོ་རིག་བཅུ་གསུམ་གྱི་གྲལ་ལས་གཅིག་ཨིན་ལུགས་དང་ འདི་གི་ནང་གསེས་ སྦྲུ་ལྷུགས་དང་ བྱེ་ལྷུགས་གཉིས་ཨིནམ་སྲེ་ དྲག་ཤོས་ཤིང་མཁར་ (༢༠༠༠) དང་། རྒྱལ་ཡོངས་བཟོ་རིག་སློབ་སྦྱོང་དབང་འཛིན་ (༢༠༠༠) རྫོང་ཁའི་ཚིག་མཛོད་ཆེན་མོ་ (༢༠༠༢) མཁན་པོ་ཕུན་

ཚོགས་བཀྲ་ཤིས་ (༢༠༠༣) ཅང་རྡོ་རྗེ་ (༢༠༠༩) ཚོ་གིས་གཅིག་མཚུངས་སྤྲེ་བཤད་དེ་འདུག། ཡིན་རུང་ རྫོང་ཁའི་ཚིག་མཛོད་ཆེན་མོ་ (༢༠༠༢) ནང་ལུ་ ལུགས་བཟོ་ཟེར་བཀོད་དེ་ཡོདཔ་ལས་ ལྷུགས་བཟོ་དང་ ལུགས་བཟོ་གཉིས་དོན་ཅིག་མིང་གི་རྣམ་གྲངས་སྤྲེ་བཀོདཔ་ཨིན་པས།

༥. སྦྱོས་བཟོ/ཚག་བཟོ།

སྦྱོས་བཟོ་འདི་ལུ་ སྦྱོས་བརྐོ། ཚག་པ། དངུལ་བཟོ་ཟེར་སླབ་མི་ཚུ་དོན་གཅིག་མིང་གི་རྣམ་གྲངས་ཨིན་པས། དེ་ཡང་ དྲག་ཤོས་ཤིང་མཁར་བླམ་ (༢༠༠༠) རྒྱལ་ཡོངས་བཟོ་རིག་སློབ་སྦྱོང་དབང་འཛིན་ (༢༠༠༠) རྫོང་ཁའི་ཚིག་མཛོད་ཆེན་མོ་ (༢༠༠༢) མཁན་པོ་ཕུན་ཚོགས་བཀྲ་ཤིས་ (༢༠༠༣) ཅང་རྡོ་རྗེ་ (༢༠༠༩) ཐིམ་ཕུ་བཟོ་རིག་བཅུ་གསུམ་སྤྱིལ་ཁང་ (༢༠༡༦) ཚོ་གིས་ རིག་རྩལ་འདི་ རྩ་བའི་བཟོ་རིག་གི་གྲངས་སུ་མཁྱེན་གཅིག་སྤྲེ་བརྩིས་ཏེ་འདུག། ནང་གསེས་རྩིས་ཐངས་ལུ་ རྒྱལ་ཡོངས་བཟོ་རིག་སློབ་སྦྱོང་དབང་འཛིན་ (༢༠༠༠) དང་། ཅང་རྡོ་རྗེ་ (༢༠༠༩) ཐིམ་ཕུ་བཟོ་རིག་བཅུ་གསུམ་སྤྱིལ་ཁང་ (༢༠༡༦) གསུམ་གྱིས་ གསེར། དངུལ། ཟངས། ལྕགས། གཅིག་མཚུངས་སྤྲེ་བརྩིས་ཡོད་རུང་ "ཡིག་སྦྱོས་"འདི་བཀོད་དེ་མེདཔ་ལས་ འདི་ཡང་སྦྱོས་བཟོའི་ནང་གསེས་སྤྲེ་བརྩི་དགོཔ་འདུག།

༦. ཐགས་བཟོ།

མང་ཤོས་ཅིག་གིས་ ཐགས་བཟོ་འདི་ རྩ་བའི་བཟོ་རིག་སྤྲེ་བཀོད་དེ་འདུག། འདི་གི་ནང་གསེས་རྩིས་ཐངས་ལུ་ རྒྱལ་ཡོངས་བཟོ་རིག་སློབ་སྦྱོང་དབང་འཛིན་ (༢༠༠༠) དང་། ཐིམ་ཕུ་བཟོ་རིག་བཅུ་གསུམ་སྤྱིལ་ཁང་ (༢༠༡༦) གཉིས་ཀྱིས་ པང་ཐགས། འཕྲུལ་ཐགས། གཉིས་གཅིག་མཚུངས་བཀོད་དེ་འདུག། ཡིན་རུང་ ཅང་རྡོ་རྗེ་ (༢༠༠༩) གིས་ ཐགས་བཟོའི་ནང་ལུ་ ཚེམ་དྲུབ། ལྷན་དྲུབ། གཉིས་བཀོད་མི་ཐད་འོས་འབབ་མི་མཐོང་པས། དེ་བཟུམ་སྤྲེ་ བླམ་ཚེསཔ་དང་ འབྲུག་པའི་ཨམ་སྲུ་ཚུ་གི་ལག་ལེན་གཙོ་བོ་ "མདོས་འཐག"དང་ "ཚོས་རྒྱབ་ཐབས།" གཉིས་ཀྱི་ ཐགས་བཟོའི་རིག་རྩལ་དང་འབྲེལ་བ་ཡོདཔ་ལས་ འདི་གི་ནང་གསེས་སྤྲེ་བགྲང་དགོཔ་འདུག།

༡༠. ག་ཤག་བཟོ།

ག་ཤག་བཟོ་འདི་ མཁན་པོ་ཕུན་ཚོགས་བཀྲ་ཤིས་ (༢༠༠༣) ཀྱིས་ བཟོ་རིག་བཅུ་གསུམ་གྱི་ཐོ་ནང་ལུ་ མ་བཀོདཔ་མ་ཚད་ ཐིམ་ཕུ་བཟོ་རིག་བཅུ་གསུམ་སྤེལ་ཁང་ (༢༠༡༦) གིས་ པ་ཏྲའི་ནང་གསེས་སྦྲེ་ བསྡེབས་མི་ཚུ་འོས་འབབ་ཅིག་མ་མཐོང་། རིག་རྩལ་འདི་ འབྲུག་དཀར་པོ་ (༡༨༤༦) ནང་ལུ་ ཕོར་བཟོ་ འམ་ "སླུག་བཟོ" ཟེར་བཀོད་དེ་ཡོདཔ་ད། དྲག་ཤོས་ཤིང་མཁར་བླམ་ (༢༠༠༠) རྒྱལ་ཡོངས་བཟོ་རིག་སློབ་སྡེ་དབང་འཛིན་ (༢༠༠༠) རྫོང་ཁའི་ཚིག་མཛོད་ཆེན་མོ་ (༢༠༠༢) ཅང་རྡོ་རྗེ་ (༢༠༠༩) ཚུ་གིས་ རྩ་བའི་བཟོ་རིག་སྦྲེ་བཀོད་དེ་འདུག། འདི་གི་ནང་གསེས་ལུ་ ཐིམ་ཕུ་བཟོ་རིག་བཅུ་གསུམ་སྤེལ་ཁང་ (༢༠༡༦) བསེ་བཏང་ནི་ ཟེར་མི་གཅིག་བ་ལྷགཔ་མ་བཀོད་པས། བསེ་སྦྱོར་ནི་དང་ བསེ་རི་རྒྱབ་ནི་ཚུ་ རིག་རྩལ་འདི་དང་འབྲེལ་བ་ཡོདཔ་ལས་ འདི་གི་ནང་གསེས་སྦྲེ་བཀོད་དགོཔ་འདུག།

༡༡. ཚར་བཟོ། སླེག་ཁྲིམ། ཚར་ཟམ། ཉེར་སྤྱད་ཚར་ཆས།

ཚར་བཟོ་འདི་ཡང་ རྩ་བའི་བཟོ་རིག་གི་གྲངས་སུ་གཅིག་མཚུངས་སྦྲེ་བསྡེབས་ཏེ་འདུག། འདི་གི་ ནང་གསེས་ལུ་ རྒྱལ་ཡོངས་བཟོ་རིག་སློབ་སྡེ་དབང་འཛིན་ (༢༠༠༠) ཅང་རྡོ་རྗེ་ (༢༠༠༩) ཐིམ་ཕུ་བཟོ་རིག་བཅུ་གསུམ་སྤེལ་ཁང་ (༢༠༡༦) གསུམ་གྱིས་ པ་ལང་། བང་ཅུང་། ལག་ཆུང་། བལ་ཁུག། རེད་བཏལ། ཆང་ཤོག། ཛ་བཙག། མདའ་གཞུ། སོ་རེས།) སྦྲ་ལེབ། སྤྲ་རིལ། གཟེབ། སྒྲིས་ཁྲབ་ཚུ་གཅིག་མཚུངས་སྦྲེ་བསྡེབས་ཏེ་འདུག།

༡༢. མགར་བཟོ/ལྕགས་བཟོ།

རིག་རྩལ་འདི་ འབྲུག་གི་བཟོ་རིག་བཅུ་གསུམ་གྱི་གྲངས་སུ་བཞེད་ཚུལ་གཅིག་ཨིན་པའི་ཁུངས་ཡང་ དྲག་ཤོས་ཤིང་མཁར་བླམ་ (༢༠༠༠) དང་ རྒྱལ་ཡོངས་བཟོ་རིག་སློབ་སྡེ་དབང་འཛིན་ (༢༠༠༠) རྫོང་ཁའི་ཚིག་མཛོད་ཆེན་མོ་ (༢༠༠༢) མཁན་པོ་ཕུན་ཚོགས་བཀྲ་ཤིས་ (༢༠༠༣) ཅང་རྡོ་རྗེ་ (༢༠༠༩) ཐིམ་ཕུ་བཟོ་རིག་བཅུ་གསུམ་སྤེལ་ཁང་ (༢༠༡༦) ག་ར་གིས་ཤོ་མཚུངསམ་སྦྲེ་བཀོད་དེ་འདུག། འདི་གི་ནང་གསེས་ལུ་ སོ་ནམས་ལག་ཆས་དང་ ལྕགས་ཟམ་གཉིས་མ་གཏོགས་མེདཔ་ལས་ "ལྕགས་རྨོག" "གོ་ཁྲབ" "ལྷ་ཡི་ཕྱག་མཚན" ཚུ་ནང་ཚུད་དགོཔ་འདུག།

༡༣. ཟ་བཟོ།

ཟ་བཟོ་འདི་ དྲག་ཤོས་ ཤིང་མཁར་བླམ་ (༢༠༠༠) དང་། མཁན་པོ་ ཕུན་ཚོགས་བཀྲ་ཤིས་ (༢༠༠༣) རྣམ་གཉིས་ཀྱིས་ བཟོ་རིག་བཅུ་གསུམ་གྱི་རྣམ་གྲངས་ནང་ལུ་བཀོད་མ་གནང་རུང་ འབྲུག་དཀར་པོ་ (༡༨༤༥) དང་ རྒྱལ་ཡོངས་བཟོ་རིག་སློབ་སྦྱོང་དབང་འཛིན་ (༢༠༠༠)། རྫོང་ཁའི་ཚིག་མཛོད་ཆེན་མོ་ (༢༠༠༢) ཚུ་ནང་ དམིགས་བསལ་སྤྲི་བཀོད་དེ་ཡོདཔ་ལས་ཟ་བའི་བཟོ་རིག་ནང་ལུ་བགྲང་དགོཔ་འདུག། འདི་གི་ནང་གསེས་ལུ་ རྒྱལ་ཡོངས་བཟོ་རིག་སློབ་སྦྱོང་དབང་འཛིན་ (༢༠༠༠) གྱིས་ པག་འཚམ་ནི་དང་ གྱང་བརྡུང་གཉིས་ ཟ་བཟོའི་ནང་གསེས་བགྲངས་རུང་འོས་འབབ་མེདཔ་ད། ཐིམ་ཕུག་བཟོ་རིག་བཅུ་གསུམ་སྤེལ་ཁང་ (༢༠༡༥) དང་། ཅང་རྡོ་རྗེ་ (༢༠༠༩) གཉིས་ཀྱིས་ འཛིམ་བཟོའི་ནང་གསེས་སྤྲི་བརྩིས་མིའི་ཐད་ལས་འབད་རུང་འོས་འབབ་མེད་ལུགས་གོང་ལུ་འཛིམ་བཟོའི་སྐབས་བཤད་མི་དང་འདྲ། འདི་ལུ་ནང་གསེས་ཆེནམོ་ཅིག་དབྱེ་སྟེ་མེད་རུང་ “ཟ་ཆས་ཀྱི་རིགས” དང་ ཟ་རྩི་འགྱུར་ཐབས” ཚུ་འདི་ནང་ལུ་ཚུད་དགོཔ་འདུག།

མཇུག་བསྡུ།

འབྲུག་པའི་ལག་ཤེས་བཟོ་རིག་འདི་ ཆོས་སྲིད་ཀྱི་བྱ་གཞག་ནང་ལུ་གལ་གནད་ཅན་གྱི་ལམ་སྲོལ་ཅིག་ འབདཝ་ལས་ འབྲུག་གི་བཟོ་རིག་བཅུ་གསུམ་ཟེར་དར་ཁྱབ་ཆེ་དྲག་སྤྲི་སོང་སྟེ་ཡོདཔ་ཨིན་མས། ཨིན་རུང་རྣམ་གྲངས་བཅུ་གསུམ་སྤྲི་བརྩིས་བའི་སྐབས་ གཙུག་སྡེ་དང་ རྩོམ་བྲིསཔ། མི་ངོམ་རང་སོའི་བློ་འདོད་ལྟར་བརྩིས་ཏེ་སྔོདཔ་མ་གཏོགས་ དེ་ཚུ་ག་བསྡུར་དང་དབྱེ་དཔྱད་འབད་དེ་ གཅིག་མཚུངས་བཟོ་ནི་ ལུ་དཔའ་བཅམ་མི་ཅིག་མ་ཐོན་པར་ལུས་ཡོདཔ་ལས་ ཞིབ་འཚོལ་འདི་གིས་ བཟོ་རིག་བཅུ་གསུམ་གྱི་ཐ་སྙད་མ་བཤིག་པར་བཞག་པའི་ཐོག་ འབྲུག་རྒྱལ་ཁབ་ནང་བཟོ་རིག་གི་འབྱུང་ཁུངས། ནང་པའི་རིག་གཞུང་ལས་བཤད་པའི་བཟོ་རིག་གི་རྣམ་གྲངས། འབྲུག་རྒྱལ་གསུམ་པའི་སྐུ་གོང་ལུ་བཤད་སྲོལ་ཡོད་པའི་བཟོ་རིག་གི་རྣམ་གྲངས་དང་ འབྲུག་རྒྱལ་གསུམ་པའི་སྐུ་རིང་ལུ་བྱུང་བའི་བཟོ་རིག་གི་རྣམ་གྲངས་དང་ བཅས་དོན་ཚན་བཞི་དབྱེ་ཞིབ་འབད་དེ་ཡོད།

འབྲུག་ལུ་བཟོ་རིག་འབྱུང་ཁུངས་ཀྱི་ཐད་ རྒྱལ་ཁབ་འདི་མོན་ཡུལ་སྤྲི་གནས་པའི་དུས་སྐབས་ལས་དར་བའི་

ཞུལ་ རིམ་པ་བཞིན་དུ་ཡར་དྲག་སོང་ཡོདཔ་སྦེ་བཤད་དོ་ཡོདཔ་ད། ནང་པའི་རིག་གཞུང་ལྷར་དུ་འབད་བ་ཅིན་ བཟོ་རིག་གི་རྣམ་གྲངས་ལུ་ བཅུ་ཐམ། བཅུ་བཞི། བཅོ་ལྔ། སུམ་ཅུ། བཟོ་ཁྱད་དྲུག་ཅུ་ཐམ་པ་ལ་སོགས་པ་ཡོདཔ་སྦེ་བཤད་སྲོལ་ཡོད་མི་འདི་གིས་ ཧི་མ་ལ་ཡའི་རི་རྒྱུད་ ནང་ཆོས་དར་བའི་རྒྱལ་ཁམས་ཚུ་ནང་ཡོདཔ་སྦེ་མཚོནམ་ཨིན་པས།

དེ་བཟུམ་སྦེ་ རྒྱལ་ཁབ་ནང་ལུ་ འབྲུག་རྒྱལ་གསུམ་པའི་སྐུ་གོང་ལུ་ བཟོ་རིག་རྣམ་གྲངས་བརྒྱད། དགུ། བཅུ་གཅིག་ལ་སོགས་པའི་རྣམ་གྲངས་ཡོདཔ་སྦེ་བཤད་དེ་ཡོད་རུང་ མི་ངོམ་དང་གཙུག་སྡེ་རང་སོ་སོའི་དགོངས་བཞེད་དང་བསྟུན་བཀོད་ཡོདཔ་མ་གཏོགས་ འདི་ཡན་ཆད་གྲངས་ཁ་ལུ་ངེས་པ་ཅིག་མེདཔ་སྦེ་གསལཔ་ཨིན་པས། ཨིན་རུང་ འབྲུག་རྒྱལ་གསུམ་པའི་སྐུ་རིང་ལས་ བཟོ་རིག་བཅུ་གསུམ་གྱི་ཐ་སྙད་ཁ་རྒྱུན་སྦེ་སླབ་སྲོལ་བྱུང་སྟེ་ དུས་དེ་ལས་ཚུར་ བཟོ་རིག་བཅུ་གསུམ་གྱི་རྣམ་གྲངས་ཐོ་བཀོད་འབད་ནི་དང་ ཞིབ་འཇུག་འབད་ནི་ཚུ་འགོ་བཙུགས་ཏེ་ མི་ངོམ་བཞི་དང་ གཙུག་སྡེ་གཉིས་བཅས་དྲུག་གིས་ བཟོ་རིག་བཅུ་གསུམ་གྱི་རྣམ་གྲངས་ཁག་མ་འདྲཝ་དྲུག་དེམ་ཅིག་ཐོ་བཀོད་འབད་དེ་ཡོད་རུང་ རྩ་བའི་བཟོ་རིག་བཅུ་གསུམ་དང་ འདི་གི་ནང་གསེས་བཞག་ཐངས་ཚུ་མ་འདྲཝ་ལས་ དེ་ཚུ་ག་བསྡུར་དང་དབྱེ་དཔྱད་འབད་དེ་གཅིག་མཐུངས་བཟོ་དགོ་པའི་གནད་དོན་ཅིག་ལུ་ཆགས་སོང་ནུག།

དེ་འབདཝ་ལས་ འབྲེལ་ཡོད་ཀྱི་ཡིག་ཆ་ཚུ་ནང་གསལ་བའི་ བཟོ་རིག་རྣམ་གྲངས་ཚུ་ལུ་ག་བསྡུར་དང་ ཞིབ་དཔྱད་འབད་དེ་ རྩ་བའི་བཟོ་རིག་བཅུ་གསུམ་གཏན་འབེབས་འབད་དེ་ འདྲ་བ་དང་འབྲེལ་བ་ཡོད་པའི་རིག་རྩལ་གཞན་མི་ཚུ་དེ་ཚུ་གི་ནང་གསེས་སྦེ་བགྲངས་ཏེ་ རྩ་བ་ནང་གསེས་དང་བཅས་པའི་བཟོ་རིག་རྣམ་གྲངས་ཅིག་བཀོད་དེ་ཡོད་རུང་ དོན་ཚན་འདི་ར་རྒྱ་ཆེཝ་མ་ཚད་ ཁུངས་ཐུབ་ཀྱི་ཡིག་ཆ་བསམ་རྫོགས་ཏོག་སྦེ་ཐོབ་མ་ཚུགསཔ་ལས་ ད་རུང་གནད་དོན་འདི་གི་ཐོག་ལུ་ ཁུངས་གསལ་ར་གསལ་སྦེ་དབྱེ་ཞིབ་འཐོ་མཐུད་འབད་དགོཔ་འདུག།

རྒྱབ་རྟེན་གྱི་ཐོ།

ཀརྨ་ཕུན་ཚོགས། (༢༠༡༥) *གཏེར་སྟོན་པདྨ་གླིང་པའི་རྣམ་ཐར།* Kuensal Corporation, Thimphu

ཀུན་བཟང་འཕྲིན་ལས། (༢༠༠༣) *རྫོང་ཁའི་ཚིག་མཛོད་ཆེན་མོ།* འབྲུག་ཕུན་ཚོགས་གླིང་། ཀེ་ཨེམ་ཀྲི།

དཀོན་མཆོག་བསྟན་འཛིན། (༡༩༩༨) *བཟོ་གནས་སྐྲ་རྩེའི་ཆུ་ཐིགས།*

མཁན་པོ་ཕུན་ཚོགས་བཀྲ་ཤིས། (༢༠༠༣) *འབྲུག་གི་བཟོ་རིག་བཅུ་གསུམ་གྱི་བཤད་པ་མཁས་པའི་དགའ་སྟོན།* སྤར་བསྐྲུན་པ་སྐལ་བཟང་གཞན་ཕན། ཐིམ་ཕུ།

རྒྱལ་ཡོངས་བཟོ་རིག་སློབ་སྦྱོང་དབང་འཛིན། (༢༠༠༠) *བཟོ་རིག་བཅུ་གསུམ་གྱི་གྲོས་བསྡུར་ཞལ་འཛོམས་ཐེངས་དང་པ་ཚོགས་གནང་པའི་གྲོས་བཅུད་ཟིན་བྲིས།* ཐིམ་ཕུག།

ཅང་རྡོ་རྗེ། (༢༠༠༨) *འབྲུག་གི་ཁྱིམ་བཟོའི་རྣམ་བཤད།* ཐིམ་ཕུག ཀེ་ཨེམ་ཀྲི།

རྗེ་ངག་དབང་ལྷུན་གྲུབ། (༢༠༠༥) *རྒྱལ་སྲས་བསྟན་འཛིན་རབ་རྒྱས་ཀྱི་རྣམ་ཐར།* ཕུན་ཚོགས་གླིང་། ཀེ་ཨེམ་ཀྲི།

འཇིགས་མེད་ཆོས་ཀྱི་རྡོ་རྗེ། (༢༠༠༡) *བོད་བརྒྱུད་ནང་བསྟན་ལྷ་ཚོགས་ཆེན་མོ།* མཚོ་སྔོན་མི་རིགས་དཔེ་སྐྲུན་ཁང་།

འཇུ་བསྟན་སྐྱོང་། (༢༠༡༢) *སྨོན་ལམ་ཚིག་མཛོད་ཆེན་མོ།*

འཇམ་མགོན་མི་ཕམ། (ལོ་མེད།) *འཇམ་མགོན་བླ་མ་མི་ཕམ་རིན་པོ་ཆེའི་བཀའ་འབུམ།* YESHE DE PUBLICATION

ཐིམ་ཕུ་རྒྱལ་ཡོངས་བཟོ་རིག་བཅུ་གསུམ་སྤེལ་ཁང་། (༢༠༡༦) *སྤེལ་ཁང་གི་སྲིད་བྱུས་ལམ་སྟོན་ལག་དེབ།* ཐིམ་ཕུ།

པདྨ་ཚེ་དབང་། (༡༩༩༨) *འབྲུག་གསལ་བའི་སྒྲོན་མེ།* Photo Offsert Printers Ballimaran, Delhi-110006

པཎ་ཆེན་བསྟན་འཛིན་ཆོས་རྒྱལ། (༢༠༠༨) *ལྷོའི་ཆོས་འབྱུང་འཕྲོ་མཐུད་འཇམ་མགོན་སྨོན་མཐའི་འཕྲེང་བ།* ཕུན་ཚོགས་གླིང་། ཀེ་ཨེམ་ཀྲི།

བསེ་ཚང་བློ་བཟང་དཔལ་ལྡན། (༢༠༠༥) ཚངས་སྲས་བཞད་པའི་སྒྲ་དབྱངས། ཕུན་ཚོགས་གླིང་། ཀེ་ཤིམ་ཀྲི།

རྗོམ་པ་པོ་མེད། (ལོ་མེད) པཎྜ་བཀའི་ཐང་ཡིག།

རྗོམ་པ་པོ་མེད། (༢༠༠༥) ཆོས་རྒྱལ་སྲོང་བཙན་སྒམ་པོའི་མ་ཎི་བཀའ་འབུམ། པོད་གཉིས་པ། Dharmacakra press, Odiyan

སངས་རྒྱས་རྡོ་རྗེ། (༢༠༡༧) འབྲུག་གི་སྔོ་སྲིད་ཁྲི་རབས་རིམ་བྱོན་གྱི་མཛད་རྣམ་དེབ་ཐེར་དཔྱོད་ལྡན་དགྱེས་པའི་དོ་ཤལ། དཔལ་འབྲུག་ཞིབ་འཇུག་ལྟེ་བ། ཐིམ་ཕུག།

སློབ་དཔོན་གནག་མདོག། (༡༩༨༦) འབྲུག་དཀར་པོ།

ཞིབ་འཚོལ་པའི་ངོ་སྤྲོད།

སངས་རྒྱས་ཕུན་ཚོགས། རང་ཉིད་ ཆུང་ཀུའི་བསྐྱང་ལས་ ཁེངས་ཉིམ་གཞོང་སློབ་གྲྭ་ཆུང་བ་ལས་འགོ་བཙུགས་ ཕུ་མེད་ཐང་དང་ བཀྲིས་གཡང་རྩེ་རིག་གནས་སྤྱིལ་ཁང་ཚུ་ནང་ ནང་པའི་རིག་གཞུང་གི་གཞི་འཁྱམ་དང་ རང་ལུགས་འབྲུག་པའི་ལག་རྩལ་བཟོ་རིག་འདྲེས་མའི་ཤེས་ཡོན་ཚུ་ལྷབ་སྦྱངས་འབད་དེ་ གཙུག་ལག་གཞི་རིམ་དང་ གཙུག་ལག་གོང་མ་ རིག་གཞུང་མཐོ་རིམ་སློབ་གྲྭ་ལས་བསླབ་པ་མཐར་སོན་ཏེ་ཡོད། སྤྱི་ལོ་ ༢༠༠༣ ལས་ ཞི་གཡོག་ནང་འཛུལ་ཏེ་ ཐིམ་ཕུག་བཟོ་རིག་བཅུ་གསུམ་སྤྱིལ་ཁང་ནང་ ལོ་ངོ་བཅུ་ཕྲག་ལས་ལྷག་སྔེ་སློབ་སྟོན་དང་ འབྲེལ་ཡོད་ཁྱད་རིག་གི་རིག་རྩལ་ཚུ་གོང་འཕེལ་བཏང་སྟེ་ སྤྱི་ལོ་ ༢༠༡༩ ལས་ འབྲུག་རྒྱལ་འཛིན་གཙུག་ལག་སློབ་སྡེའི་མངའ་འོག་ལུ་ཡོད་པའི་ རིག་གཞུང་མཐོ་རིམ་སློབ་གྲྭ་ནང་ལུ་ རིག་གཞུང་དང་འབྲེལ་བའི་སློབ་སྟོན་འབད་དེ་ཕྱག་ཞུ་བཞིན་ཡོདཔ་མ་ཚད་ ཞིབ་འཚོལ་འབད་དེ་རྩོམ་ཚུ་ཡང་པར་སྐྲུན་འབད་དེ་ཡོད། དེ་བཟུམ་སྦེ་ རྒྱལ་ཡོངས་དང་རྒྱལ་སྤྱིའི་གནས་ཚད་ཁར་ ཞིབ་འཚོལ་གྲོས་བསྡུར་ཞལ་འཛོམས་ཚུ་ནང་ཡང་བཅའ་མར་གཏོགས་ཡོདཔ་ཨིན།